

Revija Zveze društev upokojencev Slovenije

**Posvet z evropskim
komisarjem
Nicolasom Schmitom**

**Novo poglavje pri
oskrbi starejših**

**Posvet o
demografskih
spremembah**

**Živahen utrip
po pokrajinah**

V ŽARIŠČU

Demografske spremembe v Sloveniji in Evropi	3
Novo poglavje pri oskrbi starejših	4
5. redna seja Komisije za zdravstvo in socialo	5
2. redna seja Komisije za bivanjski standard	6
Komisija za kulturo poziva ministrstvo za kulturo	7

MEDNARODNA DEJAVNOST

Posvet z evropskim komisarjem Nicolasom Schmitom	8
Prilagoditev oblik domov za varstvo starejših	9
Priprave k virtualnemu srečanju EURAG	9

STAREJŠI ZA STAREJŠE

Prostovoljka	10
------------------------	----

UTRIPI V POKRAJINSKIH ZVEZAH

KULTURA

Domujem z babico	16
Domujem z babico in dedkom	17
Nacionalni mesec skupnega branja	18
Prvi rojstni dan MPZ Bonaca, DU Piran	18
Jazz antologija 20. stoletja Godbe ljubljanskih veteranov	19

ŠPORT IN REKREACIJA

Brez njih ni športa	20
Tradicionalno ribiško tekmovalstvo	20
Nova športna panoga v Društvu upokojencev Hajdina	21
Tarok turnirji	22

GOSTUJOČA KOLUMNA

Laktiranje, inovacija Covid-19	22
--	----

EVROPSKO PISMO

Romana Tomc SDS / ELS	23
---------------------------------	----

IN MEMORIAM

Edi Sever (1952–2020)	26
---------------------------------	----

JUBILEJI

100-letna Valerija Klemenc ima rada življenje	26
---	----

SPOROČILA UREDNIŠTVA IN VODSTVA

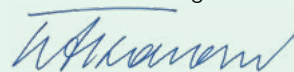
Prvi Evropski dan oskrbovalcev 6. oktober	27
Obvestilo vodstva in Uredništva ZDUSPlus	27

V vsakdanjih razgovorih o prometu ni nikoli povedanih preveč besed. »Prometa skoraj ni« ali »promet je zelo gost« slišimo skoraj vsak dan preko radijskega etra. Nisem pa še slišal, da bi kdo sporočal, da je promet kaotičen in smrtno nevaren. Kolesarji naj bi bili tisti prijazen segment v prometu, saj ne onesnažujejo okolja. Onesnažujejo pa medosebne odnose! In to precej bolj, kot bi si kdo upal priznati. V poletnih dneh rad sedem na mojega Solexa in se iz centra mesta odpeljem v Šiško, na ZDUS. Kaj vse doživiš na kolesarski stezi. Biciklisti se obnašajo tako, kot da za njih prometna signalizacija ne velja! Vozijo v napačno smer, stojijo prečno na kolesarski stezi, izsiljujejo pešce in vozijo vratolomen slalom po mestnih ulicah, zlasti tisti z modrimi nahrbtniki na plečih, na katerih piše Wolt. Kot da so resnično naelektrani (z enim v-jem).

Solex je prijazno prevozno sredstvo. Ikona frankofonskih dežel. Končna hitrost je okoli 25 km/h, mnogo manj od precej bolj nevarnih dirkačev s pedali. Ropota pa že, torej, sliši se, da gre za nekakšen motor in na kolesarski stezi si z »motorjem« deležen mnogih opazk. »Idiot« ali »kreten« sta med bolj milimi.

»Zgin na cesto, jebemti ma..r« je med najbolj sočnimi, ki sem jo slišal iz ust s pubertetno nabildanega smrkca. Lahko je bil tudi reinkarnacija Palčka (pri)Smuka. Ne vem! Ampak, kako naj nepopisanemu listu razlagam prometne predpise, da z rdečo tablico ne smem na cesto in sem varen le na kolesarski stezi? V prometu skušam biti kar se da odgovoren in tudi na kolesarski stezi ustavim pri rdeči. Večina sploh ne. Zlasti ne tisti na skirojih. Ko bo policija enkrat vzela pod drobnogled zgolj »električarje« in nesojene Rogliče in Pogačarje, jim bo kmalu jasno, kdo koga ogroža. Sicer pa na avtobusu mestnega prometa pri izhodnih vratih piše: »Potniki, bodite pozorni na kolesarje!«

Črt Kanoni,
odgovorni urednik

ZDUS PLUS - MESEČNA REVIVA ZVEZE DRUŠTEV UPOKOJENCEV SLOVENIJE

Za izdajatelja Janez Sušnik, predsednik ZDUS. Odgovorni urednik Črt Kanoni. Tel: 01/62 05 481 e-pošta: crt.kanoni@zdus-zveza.si Naslov uredništva: ZDUSplus, Kebetova 9, 1000 Ljubljana. Tel: 01/519 50 86 e-pošta: urednistvo@zdus-zveza.si Uredniški odbor: Vera Pečnik, Jožica Puhar, Slavica Bučan, Mateja Peršuh, Lara Valič, Jože Miklavc in Črt Kanoni. **Dopisniki PZDU:** **Celjska** - Milena Brečko Poklič, milena.poklic@gmail.com 041/629 820; **Dolenjska in B. krajina** - Marija Golob 041 370 560 **Gorenjska** - Slavica Bučan, slavica.bucan56@gmail.com 041 347 030 **Koroška** - Željko Kljajič, zkljajic.kljajic@gmail.com 031 387 660 **Pomurska PZDU** - Vijola Bertalanič, vijola.pzdums@gmail.com; **Posavska PZDU** - Marija Krušič, makru27@gmail.com; **051 725 412 S. Primorska** - Majda Marinič, [bubicamm@gmail.com](mailto:babicamm@gmail.com); **Šaleška PZDU** - Jože Miklavc, joze.miklavc@gmail.com; 041 693 369; **PZDU Zasavje** - Milena Dimec, dimec.milena@gmail.com; 051 438 236 **PZDU Z. Podravje** - Irena Ferluga; **PZDU Ljubljana z okolico** - Aleš Kardelj, 041 613 692, ales.kardelj@gmail.com **Tajnica uredništva:** Karmen Šparovec – Terekhov, **Lektorica:** Barbara Borko; **Tisk:** Schwarz print d. o. o., Ljubljana; Oblikovanje in priprava za tisk: **NEBIA d. o. o.**, Nepodpisani članki so last uredništva, oz. ZDUS. **Naklada** 3.500 izvodov. **Cena** 0,99 EUR **ISSN 2591-0205** **Revija je vpisana v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 2192. Naslovnica: Razpravljavci na posvetu o Demografskih spremembah v Ankaranu. Foto T.K.**

Dnevi
medgeneracijskega
sožitja

ZDUSplus

Demografske spremembe v Sloveniji in Evropi

Inštitut dr. Antona Korošca in Wilfried Martens Centre for European Studies sta zadnjo avgustovsko nedeljo v hotelu Adria Convent v Ankaranu pripravila okroglo mizo z naslovom **Demografske spremembe v Sloveniji in Evropi**. Okrogle mize so se udeležili **Franc Bogovič**, evropski poslanec SLS/EPP, **Alojz Kovšca**, predsednik Državnega sveta RS, **Monika Kirbiš Rojs**, državna sekretarka Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, **Janez Sušnik**, predsednik ZDUS in **Anja Fortuna**, predsednica Mladinskega sveta Slovenije, oba tudi predstavnika MeKoS-a. Moderator okrogle mize je bil **Primož Jelševar**, direktor Inštituta dr. Antona Korošca.

Demografske spremembe prinašajo veliko več kot le pomanjkanje delovne sile. Gre za občutljivo temo spremenjenih odnosov med mladimi, ljudmi srednjih let in starejšimi, ki imajo različne vplive na delovanje države in njenih družbenih podsistemov. Soočeni smo z novimi izzivi za krepitev medgeneracijske solidarnosti, zdravstvene in dolgotrajne oskrbe ter soočanja z »epidemijo« osamljenosti in vse večjim številom osamljenih in odtujenih ljudi.

Pred samim začetkom posveta so nastopile članice KUD Podgora, ki so zapele nekaj pesmi, kot zadnjo pa ponarodelo, Slovenec sem, ki jo je polna dvorana pospremila z glasnim intoniranjem. Slovenija se, kot večina držav in regij znotraj Evropske unije, sooča z zaskrbljujočim demografskim razvojem, za katerega je značilno upadanje natalitete in hkrati podaljševanje življenjske dobe. Zlasti podeželska območja se soočajo z visokim odlivom mladih, saj v ruralnem okolju ne vidijo izzivov in možnosti za normalno življenje.

Anja Fortuna, predsednica Mladinskega sveta Slovenije se je uvodoma ozrla v preteklost in spomnila, kako smo še nedolgo nazaj govorili o medgeneracijskem konfliktu, ki zadnja leta postaja vse bolj medgeneracijsko sodelovanje in spomnila, da je bila prav v ta namen, graditi mostove med generacijami, ustanovljena Medgeneracijska koalicija Slovenije, MeKoS. Dejala je še, da si mladi želijo enakopravnega dialoga, znotraj katerega bi bili enakovredni sogovorniki glede usmeritev in dela

Nabito polna konferenčna dvorana

Slovenija se, kot večina držav in regij znotraj Evropske unije, sooča z zaskrbljujočim demografskim razvojem, za katerega je značilno upadanje natalitete in hkrati podaljševanje življenjske dobe. Zlasti podeželska območja se soočajo z visokim odlivom mladih, saj v ruralnem okolju ne vidijo izzivov in možnosti za normalno življenje.

demografskega sklada, politike zaposlovanja, saj so prav mladi tisti, ki bodo v naši državi živeli najdlje.

Janez Sušnik, predsednik ZDUS je uvodoma opozoril na dejstvo, da se v vsakdanji komunikaciji, ko steče beseda o demografskih spremembah, vse preveč pozablja na družino kot osnovno celico naše družbe. Navzoče je seznanil z nedavno izdano publikacijo ZDUS z naslovom **Organizirane oblike zagotavljanja kakovostne starosti**. ZDUS zagovarja stališče, da starejši čim dlje ostanejo v domačem okolju na svojem domu, tudi v obliki sobivanja in medgeneracijske povezanosti ter solidarnosti ter ob pomoči lokalne skupnosti in države. Opozoril je še na to, da starejši prav zaradi doseganja višjih starosti kot prej potrebujejo dlje časa različne oblike pomoči, tudi nego, zato še toliko bolj nestrpnost pričakujemo Zakon o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo, ki bo uredil zlasti razmere v domovih za starejše. Opozoril pa je še na področje, ki je bilo do zdaj prezrto, to pa so negovalni domovi za tiste starejše osebe, ki potrebujejo tudi zdravstveno 24 urno oskrbo.

Franc Bogovič, evropski poslanec SLS se seveda ni mogel ogniti naslovni temi, zato je o njej spregovoril kar se da preudarno, primerjaje tudi z drugimi članicami evropske povezave. Posvet je ocenil kot dobrodošlo razpravo in klic k nujnosti krepitve medgeneracijskega dialoga in k oblikovanju ustreznih politik, ki bodo demografske trende obrnile na bolje, pa tudi k ustreznim politikam, ki bodo spodbujale družino, mlade družine in večje število rojstev, mladim pa po drugi strani omogočale ustrezne zaposlitvene priložnosti, znotraj katerih si bodo lahko ustvarjali tudi družine, ne le karierni razvoj. Mnogo pa bo potrebno narediti predvsem pri dostopnosti stanovanj. Izpostavil pa je nujnost, da mlade z ustreznimi spodbudami in politikami zadržimo tudi na podeželju, ter spregovoril še o njegovi iniciativi pametne vasi #SmartVillages.

Monika Kirbiš Rojs, državna sekretarka Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, je uvodoma dejala, da smo Slovenci mojstri analiz, strategij in mnogih podobnih dokumentov, ko pa je potrebno te dokumente spraviti v življenje, jih postaviti

Predsednik ZDUS Janez Sušnik med predstavitvijo demografskih sprememb kot jih zaznavamo v ZDUS.

»na realna tla« v obliki konkretnih akcij, pa se izkažemo za šibke. Omenila je, da je Evropska komisija poleg ustaljenih finančnih virov iz naslova kohezijske politike tokrat namenila še poseben sklad iz naslova okrevanja po epidemiji Covid-19. Ko govorimo o demografskih trendih, ti zadevajo širok segment celotne družbe. Dejstvo je, da mladi zapuščajo podeželje, starejši pa tam zelo težko živijo in zelo težko je ustvarjati nova delovna mesta. Država bi prvenstveno morala vzpostaviti pogoje, na podlagi katerih bi lahko bodoči investitorji razvijali nova delovna mesta. Postopki za pridobitev dovoljenj bi morali biti bistveno krajši in hitrejši, tako

pa se zdi, da jih z nepotrebno birokracijo samo odganjamo in onemogočamo njihovo dejavnost.

Alojz Kovšca, predsednik Državnega sveta, se je takoj dotaknil negativnih demografskih trendov ter dodal, da niso nastali kar sami po sebi, pač pa kot posledica desetletij zatiskanja oči in odtrganja na rob reševanja, zaradi številnih potreb po delovni sili, tako da v ospredje sili ekonomska in ne socialno demografska računica. Glede slovenske gospodarske politike, ki je bila sprejeta po osamosvojitvi, je po njegovem mnenju v dobršni meri zgrešena. Imeli smo veliko število gospodarskih subjektov, ki so proizvajali končne

izdelke za trg, pa smo jih izgubili. Kolinška, Droga, Radenska, Paloma, Radeče, Gorenje idr. Izguba tradicionalnih blagovnih znamk pomeni, da smo izgubili svetovne trge, ki smo si jih sami poiskali in se po lastni presoji pogajali za ceno, dodana vrednost na izdelek pa je bila lahko visoka. Ostalo nam je le to, da smo del proizvodne verige, brez kakršnega vpliva na ekonomski učinek razen na veno surovine in delovno silo. Gospodarska, socialna in izobraževalna politika bodo v prihodnje krojile demografske trende in solidarnost med starimi in mladimi, saj se niso odtujili le mladi, pač pa tudi starejši prebivalci naše države.

Udeležence posveta je prišel pozdravit tudi župan najmlajše slovenske občine Ankaran Gregor Strmčnik, ki se je organizatorju zahvalil, da so izbrali za mesto posveta Ankaran, vsem pa seveda zaželel dober in učinkovit posvet oz. okroglo mizo. Inštitut dr. Antona Korošca že dlje časa prireja dogodke, na katerih s čim širšim diskurzom spodbuja k iskanju trajnostnih načinov reševanja problematike.

Po končanem posvetu so sledila mnoga vprašanja navzočih poslušalcev. Eden od njih je bil mnenja, da je tudi proizvodnja polizdelkov lahko tržna priložnost, seveda, če gre za kvalitetne izdelke, drugi je predlagal, da bi morali krepiti nekoč znane oblike sobivanja večgeneracijskih družin (stari starši, starši in otroci), vsi pa so bili mnenja, da je posvet odlična popotnica za razmislek v prihodnje in da bi bilo potrebno še več podobnih posvetov.

Besedilo in foto, Črt Kanoni

Novo poglavje pri oskrbi starejših

Zveza društev upokojencev Slovenije je sredi avgusta sklicala novinarsko konferenco, na kateri so predstavili publikacijo z naslovom *Organizirane oblike zagotavljanja kakovostne starosti – oblike dejavnosti, bivanja, oskrbe in nege v tretjem življenjskem obdobju*. Vabilu na predstavitev sta se odzvala tudi dr. Tomaž Gantar, minister za zdravje in mag. Cveto Uršič, Državni sekretar na MDDSZEM.

Predsednik ZDUS **Janez Sušnik** je uvodoma predstavil namen izdaje brošure in dejal, da je v njej zajeto vse, kar ZDUS kot najštevilnejša civilno družbena organizacija pri nas počne in čemu vse lahko

člani ZDUS namenjajo svoje prostočasne dejavnosti. Na predstavitvi so poleg predsednika Sušnika spregovorili tudi obe podpredsednici, **Jožica Puhar** in **Vera Pečnik**, pa predsednik Stokovnega sveta **Milan Krajnc**, **Martin Toth** in **Boris J. Bregant**, ki je predstavil in tudi spisal poglavje o tem, kako potrebni so v našem prostoru

negovalni domovi za starejše. Številne novinarje je zanimala tudi informacija, kako daleč smo s pripravami Zakona o dolgotrajni oskrbi. Tomaž Gantar je dejal, da je cilj zakona, da bi bile vse osnovne storitve, vključno z zdravstvenimi, dostopne vsem, brez dodatnega plačila. Seveda pa bo potrebno najti denar za "hotelski" del name-

Na predstavitvi so poleg predsednika Sušnika spregovorili tudi obe podpredsednici, Jožica Puhar in Vera Pečnik, pa predsednik Stokovnega sveta Milan Krajnc, Martin Toth in Boris J. Bregant, ki je predstavil in tudi spisal poglavje o tem, kako potrebni so v našem prostoru negovalni domovi za starejše.

stitve, ki znaša okoli 360 milijonov evrov. Kritje teh sredstev bo zagotovo še predmet nadaljnjih razprav. Gantar je že pozval ministrstvo za finance, naj v letošnjem letu iz državnega proračuna za zdravstvo zagotovi vsaj 222,6 milijona evrov. Dejal je še, da je pripravljen aneks k splošnemu dogovoru za letošnje leto, v katerem med drugim dvigujejo kadrovske normative za zdravstveno nego v domovih za starejše. Opozoril pa je na težavo, saj mora Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije najprej zagotoviti dodatna sredstva.

Državni sekretar mag. **Cveto Uršič** je opozoril, da bo v vsakem primeru težko najti dodatne strokovne kadre. Pojasnil je, da bodo ustrezne profile iskali tudi med upokojniki, študenti in prek javnih del. Opozoril je tudi na težavo pri financiranju osebne varovalne opreme v domovih in jo bodo težko zagotavljali iz lastnih sredstev, zato skupaj z Ministrstvom za zdravje iščejo možnost financiranja iz evropskih sredstev. V načrtu imajo tudi gradnjo novih domov za starej-

še, obstaja tudi možnost sofinanciranja prenove domov. Za hrastniški dom, kjer so v preteklih tednih imeli večji izbruh Covida-19 pa je dejal, da tehtajo možnost bodisi obnove doma, kot tudi možnost gradnje povsem novega objekta.

Predsednik ZDUS **Janez Sušnik** je glede zakona dejal, da bodo nanj dali pripombe, ko ga bodo dobili. Nato pa bodo sodelovali z ministrstvom za zdravje, da bodo njihove pripombe tudi upoštevali.

Tekst in foto, Toni Krčan

Avtorji prispevkov so odgovarjali na številna vprašanja

5. redna seja Komisije za zdravstvo in socialo

Na Zvezi društev upokojencev Slovenije je 10. septembra potekala redna, 5. seja Komisije za zdravstvo in socialno varstvo, ki je bila skoraj v celoti namenjena oceni predloga ali osnutka **Zakona o dolgotrajni oskrbi**. Uvodoma je predsednik ZDUS **Janez Sušnik** članom predstavil brošuro *Organizirane oblike zagotavljanja kakovostne starosti – oblike dejavnosti, bivanja, oskrbe in nege v tretjem življenjskem obdobju*, ki jo je ZDUS izdala avgusta 2020 (op.a. dostopna v e-obliki na: <http://www.zdus-zveza.si/file.php?t=zdu-splus&id=144>). Predstavil je ozadje nastajanja brošure, saj je epidemija Covid-19 v ospredje postavila zagovorniške aktivnosti zveze po skrbi za starejše, ki vse pogosteje izražajo, da želijo čim dlje ostati v domačem okolju, na svojem domu, ob pomoči lokalne skupnosti in drugih podpornih mrež.

Pripombe k osnutku zakona pa je nanizal mag. **Martin Toth**, ki je dejal, da smo besedilo zakona o dolgotrajni oskrbi starejši in upokojniki že dolgo pričakovali, saj smo na tem področju ob Poljski edina država EU, ki takega zakona nima. Tudi v Sloveniji število starejših narašča, v porastu

Predlagamo, da predlagatelj celotno poglavje ocenjevanja upravičenosti do pravic iz zakona o DO (16. 17. in 18. člen) pripravi na novo in sedanje besedilo nadomesti s primernejšim in bolj enostavnim za ocenjevanje upravičenosti do dolgotrajne oskrbe. Brez tega bodo razpravljavci razpravljali o nečem, kar ne bodo razumeli, bo pa lahko pomembno vplivalo na njihove pravice.

pa so tudi potrebe po pomoči pri opravljanju temeljnih dnevnih aktivnosti, kar naj bi pravno in sistemsko uredil zakon. Pri objavljenem gradivu ni jasno, ali gre za **delovni osnutek, ali morda za predlog zakona?** Ugotavljamo, da je zadnje besedilo predlaganega zakona iz avgusta 2020 boljše, kot pa so bili predhodni osnutki, zlasti tisti iz leta 2017. Je pa še precej opredelitev oziroma poglavij, ki jih bo potrebno dodelati, ali na novo napisati in domisliti.

Dileme v zvezi z osnutkom zakona

V III. poglavju so navedene pravice iz zavarovanja za dolgotrajno oskrbo in pogoji z merili za njihovo uveljavljenje oziroma ugotavljanja obsega in ravni oskrbe. So pa opredelitve iz 14., 15. in 16. člena nejasne in povprečnemu zavarovancu ne-

razumljive. Predlagamo, da se to poglavje spremeni tako, da bo razumljivo zavarovancem, njihovim družinskim članom in drugim, ki bodo sodelovali pri odločanju o pravicah posameznega občana. Neustrezno in nesprejemljivo so spisana določila 17. člena, ki govorijo o financiranju storitev dolgotrajne oskrbe. Ta člen določa že kar denarni znesek, ki naj bi ga Zavod (ki ni naveden) nakazal neposredno izvajalcu. To je v neskladju s prakso in predpisi, ki urejajo odnose nosilcev socialnega zavarovanja in izvajalcev storitev. Po katerih merilih je predlagatelj določil višino financiranja storitev dolgotrajne oskrbe ni razvidno. Prav tako je nedorečeno, na podlagi česa je predlagatelj določil, da je vrednost enote v posameznih kategorijah 1€? S takim načinom urejanja „Zavod“

nima nobene možnosti pogajanj z izvajalci in je le plačnik storitev in izstavljenih računov, za katere nima niti možnosti preverjanja in kontrole. Razčistiti je potrebno vprašanje kritja stroškov nastanitev in prehrane. Menimo, da je to stvar posameznika, ne glede na to, ali živi doma ali v socialnem zavodu. Zato storitve za DO kot tudi pavšalni zneski za DO v denarnih zneskih (npr.: 1870 EUR mesečno) ne smejo zajemati teh stroškov, saj bi s tem povzročili še večje krivice in neenakost med ljudmi.

Osnutek zakona tudi ne predvideva možnosti zagotavljanja pomoči ljudem, ki so od nje odvisni in sodijo v področje dejavnosti dolgotrajne oskrbe v obliki prostovoljstva, pomoči med družinskimi člani in med sosedske pomoči. Priročnik za uporabo ocenjevalne lestvice za oceno upravičenosti do dolgotrajne oskrbe celo navaja »**Neformalna oskrba** je tista, ki jo prostovoljno, nepoklicno in nepridobitno izvajajo družinski člani, svojci, prostovoljci in druge osebe in ni financirana v okviru formalnega sistema DO!«. Predlagamo, da predlagatelj celotno poglavje ocenjevanja upravičenosti do pravic iz zakona o DO (16. 17. in 18. člen) pripravi na novo in sedanje besedilo nadomesti s primernejšim in bolj enostavnim za ocenjevanje upravičenosti do dolgotrajne oskrbe. Brez tega bodo razpravljavci razpravljali o nečem, kar ne bodo razumeli, bo pa lahko pomembno vplivalo na njihove pravice.

Nesprejemljiva je tudi opredelitev 24. člena osnutka, ki navaja, da bo podrobnejši

nabor storitev dolgotrajne oskrbe, njihov standard in vrednost, določil minister v soglasju z ministrom za delo. Če gre za eno od vej socialnega zavarovanja, ki naj bi ga izvajal in financiral Zavod (kateri zavod)? Zgolj sklepamo lahko, da je kot Zavod, ki ga osnutek omenja na več mestih, mišljen **Zavod za zdravstveno zavarovaje Slovenije (ZZZS) oziroma njegove strokovne službe**. Zavod za zdravstveno zavarovaje je ustanovljeno na podlagi zakona o obveznem zdravstvenem zavarovanju s povsem jasnimi zakonskimi pooblastili in pristojnostmi za izvajanje obveznega zdravstvenega zavarovanja, zato je takšno do-

ločilo pravno in sistemsko nesprejemljivo. Če predlagatelj zakona želi zaradi racionalizacije in zmanjšanja stroškov pri izvajanju socialnih zavarovanj zmanjšati administrativne stroške v zvezi z izvajanjem zakona o dolgotrajni oskrbi in to deloma tudi s potenciali strokovne službe Zavoda za zdravstveno zavarovanje, bi moral ubrati drugo pot, ki jo na ZDUS poznamo in jo bomo tudi predstavili širši javnosti, če predlagatelj sam ne bo spremenil načina, kot je predlagan zdaj. Predlagamo, da se doda opredelitev, ki bo zavezala »Zavod«, da pripravi seznam (katalog) storitev dolgotrajne oskrbe, ki ga bo financiralo obvezno zavarovanje za DO, h kateremu pa bi moralo dati soglasje Ministrstvo za zdravje.

Zaključek

Osnutek (ali predlog) Zakona o dolgotrajni oskrbi nujno potrebujemo in je potrebno vložiti vse napore, da ga čim prej sprejemo in uveljavimo. Zadovoljni smo, da je vendarle po dolgem času poslan v javno razpravo! Besedilo osnutka (predloga) zakona pa je po našem mnenju potrebno še popraviti. V ZDUS pričakujemo, da bo predlagatelj upošteval naše pripombe in pripravil tak predlog, ki bo ustreznejši oziroma boljši od objavljenega osnutka. V teh prizadevanjih in s temi pričakovanji upokojeanci podpiramo Ministrstvo za zdravje pri pripravi primerne in boljšega predloga, ki bo šel v obravnavo in sprejem v Državni zbor.

Po zapisniku pripravil Toni Krčan, foto T. K.

2. redna seja Komisije za bivanjski standard

Predsednik komisije Stanko Žagar je po uvodnem pozdravu prisotnih predstavil temi za razpravo, to sta noveli zakonov (op. stanovanjskega in gradbenega.) Obrazložil je, da se zakon opredeljuje predvsem v smeri vrednotenja najemnin za neprofitna stanovanja in določene spremembe v zvezi z javno najemno službo, ki naj bi bila pri stanovanjskih skladih oz. najverjetneje pri stanovanjskih podjetjih. Zdi se mu, da se zadeva v celoti centralizira oz. usmerja na večja mesta, medtem ko bi v manjših mestih sklade upravljali upravitelji. Glede na prebrano je razumeti, da so registri nepopolni in med seboj neuskkljeni. Za ustanovitev javne najemne službe ni določeno

po kakšnih pravilih in kako bo delovala in je odprto vprašanje ureditve tega, npr. s pravilniki. Namen je po razpravi pripraviti pripombe na novelo zakona in to posredovati na MOP. Usmerili bi se zlasti na tri pomembnejše točke:

- 1. Organizacija javne najemne službe za upravljanje z nepremičninami – kako bodo delovale in na osnovi katerih podatkov, kako na primeren način pridobiti stanovanja in jih ob primerni najemni dati v uporabo iskalcem stanovanj;**
- 2. Fond obstoječih stanovanj – obnova stavb in stanovanj ter prilagoditve za bivanje starejših (kar 65.000 starejših v Sloveniji biva v lastnih stanovanjih,**

velik del tudi v neprilagojenih in jih je težko preseliti, sploh v novo okolje ali celo skupnosti);

3. Regulacija zbirk podatkov – le-te so osnova za vsako nadaljnje ukrepanje.

Vera Pečnik je dodala, da so bili predstavniki ZDUS na MOP še v času prejšnje vlade. Glede velikega deleža starejših, ki živijo sami, je dejala, da so v programu Starejši za starejše naredili analizo med starejšimi od 69 let, ki živijo sami, in ugotovili, da jih več kot polovica ni zainteresirana za oblike menjav in najemov, in si želijo ostati doma. Opaža tudi, da mladi velikokrat rečejo, da naj pri zakonu delamo zgolj za področje starejših in se naj ne spušča-

mo na področje mladih, ne glede na to, da delujemo medgeneracijsko.

Zdravko Malnar je pojasnil delovanje Nepremičninskega sklada PIZ d.o.o. Nadalje je navedel tudi področje dviga vrednosti točk in s tem dvig vrednosti najemnin, kar bo v 3 do 5 letih pomenilo 25 % porast. Kar se tiče javne najemne službe, jo podpira in meni, da bo morala država pridobiti zaupanje ljudi – lastnikov nepremičnin in pa upoštevati tudi možnost drugačnega pogleda dedičev oziroma svojcev, ki si bodo ravno tako želeli urediti svoje stanovanjsko vprašanje.

Stanko Žagar je dejal, da se novela gradbenega zakona že nekoliko nagiba k določenim rešitvam. Slednja določa, da se posamezni posegi lahko dosežejo lažje in hitreje, z manjšim deležem soglasij stanovalcev ali pa celo brez. Med te posege se lahko umesti tudi vgradnjo dvigal in druge manjše prilagoditvene posege.

Srečko Kolar je predstavil lokalni primer vgradnje dvigala in očitek, kako so dobili vse zastoj. To ne drži, upokojenci so celo dvakrat prispevali k gradnji objektov in to bi morali mladi vedeti. Podal je tudi pobudo na področju energetske učinkovitosti, saj

sedanja ureditev to omogoča le podjetjem in družbam, ne pa tudi društvom. Enako velja za ukrepe Eko sklada.

Alojz Pečan je predstavil lokalni primer, ko je prišlo do gradnje dvigala in omejitve uporabe na tiste, ki so slednje tudi plačali. Sam je poskusil tudi z ureditvijo financiranja na občinskem nivoju, a ni uspel.

Vsi so se strinjali, da je novela gradbenega zakona dobrodošla, predvsem v delu, ki omogoča izvajanje manjših posegov brez številnih soglasij vseh stanovalcev.

Po zapisniku pripravil Toni Krčan

Komisija za kulturo poziva ministrstvo za kulturo

Spoštovani gospod minister dr. Vasko Simoniti

Zveza društev upokojencev Slovenije (v nadaljevanju ZDUS) je na 4. redni seji Komisije za kulturo ZDUS ob prisotnosti člana Stokovnega sveta ZDUS za področje kulture obravnavala navedene predloge predpisov, ki jih je Ministrstvo za kulturo posredovalo v javno razpravo do 5. 9. 2020.

Uvodoma želimo izraziti stališče, da ste dali na voljo zelo kratek odzivni rok, glede precej pomembnih predlogov, sploh pa, ker gre za poletni, dopustniški čas.

Med članstvom ZDUS je vrsta poznavalcev razmer domačih medijev in delovanja javnih zavodov, zato ocenjujemo, da lahko v naši organizaciji pomembno prispevamo k izboljšanju problematike. Nenazadnje imamo kot organizacija civilne družbe svojo predstavnico v Programskem svetu RTV Slovenija ter v svojih vrstah številne upokojene odgovorne urednike, novinarje, radijske voditelje, dopisnike in druge sodelavce v medijih, katerih stališčem strokovnjaki še danes radi prisluhnejo.

Ugotavljamo, da so bili v javno razpravo podani predlogi sprememb pripravljeni prehitro in v celoti ne zadevajo celotno slovensko javnost. Menimo, da je potrebno podpreti princip stalnega izboljševanja na

4. redna seja Komisije za kulturo ZDUS

obravnavanih področjih, vendar postopno in ne na način kot je dan v javno obravnavo.

Komisija za kulturo ZDUS je zato sprejela sklep:

Zaradi številnih pripomb, ki smo jih prejeli na sedež Zveze društev upokojencev Slovenije s strani pokrajinskih zvez in društev upokojencev ocenjujemo, da predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih, predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija in predlog Zakona o

spremembah in dopolnitvah Zakona o Slovenski tiskovni agenciji še niso dovolj dorečeni za obravnavo, zato predlagamo, da jih ministrstvo umakne iz nadaljnje obravnave! Hkrati predlagamo, da ministrstvo pripravi nove predloge sprememb in dopolnitev v sodelovanju z vsemi relevantnimi deležniki, ki bodo pripravili kakovostne vsebinske spremembe in dopolnitve obstoječe zakonodaje. V tej fazi priprave smo v ZDUS, Zvezi društev upokojencev Slovenije, pripravljene na tvorno sodelovanje.

Janez Sušnik, predsednik ZDUS

Posvet z evropskim komisarjem Nicolasom Schmitom

Evropski komisar za delovna mesta in socialne pravice Nicolas Schmit je začel serijo posvetovanj v državah članicah, kjer predstavlja dokument Evropske komisije (v nadaljevanju EK) z naslovom "Močna socialna Evropa za pravičen prehod", vsebinske podlage za akcijski načrt uresničevanja Evropskega stebra socialnih pravic in vzpostavitev pogojev, da bo prehod, povezan s podnebno nevtralnostjo, digitalizacijo in demografskimi spremembami, socialno pošten in pravičen. Na osnovi mnenj, predlogov in dodatnih pobud bo oblikovan večini ustrezen načrt, ki bo sprejet v prvem polletju 2021, v času portugalskega predsedovanja Svetu Evropske unije (v nadaljevanju EU).

Posvet s komisarjem je 7. 9. 2020 organizirala Pisarna EK v Ljubljani (deloma v virtualni obliki, deloma s prisotnostjo povabljenih). Nicolas Schmit se je oglasil iz Bruslja in predstavil vsebino dokumenta ter udeležence informiral o nadaljnjih postopkih za njegovo oblikovanje in sprejem. Uvodni nagovor je imel tudi minister Janez Cigler Kralj, ki je opisal ukrepe slovenske vlade za zajezitev okužb in obolenj v času COVID-19, dobre rezultate obvladovanja krize ob sodelovanju ljudi, finančne prejemke za blažitev posledic vseh potrebnih omejitev, koriščenje evropskih sredstev, delovanje ministrstva in prioritete v času svojega mandata. Ena od treh poudarjenih tem je tudi položaj starejših. Predstavljeni dokument prinaša vrsto izhodišč, opremljenih z omembo obstoječih in s predlogi bodočih dokumentov, predpisov ter finančnih instrumentov, ki jih bodo podpirali. Priložena je tudi časovnica priprave in predložitve zamišljenih pobud EK. Med temi je tudi zelena knjiga o staranju, ki naj bi bila aktualna že v zadnjem četrtletju 2020.

Komisar je posebej poudaril:

- **po Covidu je nastopila nova realnost in s tem nova generacija EU;**
- **odpravljati moramo strahove, ki so se razrasli med ljudmi zaradi epidemije in negotove bodočnosti;**
- **okrevanju namenjajo več milijardno vsoto finančnih sredstev, velik del tega tudi za socialni stebel;**
- **zagotoviti je treba vzdržnost gospodarstva in socialnih sistemov;**

Nicolas Schmit

Če bo dokument sprejet v sedanjih vsebini, bomo poleg obstoječih evropskih skladov – Erasmus+, Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad, Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo in Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji – dobili še najmanj pet novih finančnih mehanizmov za uresničevanje akcijskega načrta, s številnimi dodatnimi programi in predpisi, ki bodo konkretizirali navedene in sprejete pobude.

- **EU bo krepila solidarnost in socialno ter teritorialno kohezijo;**
- **obvladovanje podnebnih sprememb zahteva nove tehnologije, inovacije, prehod na zeleno gospodarstvo in potrošnje ter okrepljeno digitalizacijo;**
- **ključno za spremembe in zeleni prehod bo vseživljenjsko izobraževanje, učenje in usposabljanje;**
- **prehod bo prinesel velike spremembe v delovnih mestih, njihovo izginjanje in porajanje novih;**
- **delo bo ob preoblikovanju potrebno ohraniti na dostojni ravni in upoštevati socialne momente;**
- **spmembe bo doživela tudi struktura gospodarstva, ki mora delati za ljudi;**
- **bolj bo podprt razvoj socialnega gospodarstva;**
- **zmanjšati moramo revščino in zagotoviti plače za dostojno življenje;**
- **določiti je treba primerne in poštene minimalne plače;**
- **odpravljati prekarno delo mladih (v Sloveniji med najvišjimi deleži v EU);**
- **prenovljeno bo jamstvo za mlade;**
- **oblikovano jamstvo za otroke;**
- **treba je krepiti socialni dialog, tako v EU kot državah članicah;**
- **ne moremo delati na starih pravicah in normah.**

Če bo dokument sprejet v sedanjih vsebini, bomo poleg obstoječih evropskih skladov – Erasmus+, Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad, Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo in Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji – dobili še najmanj pet novih finančnih mehanizmov za uresničevanje akcijskega načrta, s številnimi dodatnimi programi in predpisi, ki bodo konkretizirali navedene in sprejete pobude. Slovenska stališča in predloge je predstavilo šest povabljenih referentov iz kroga socialnih partnerjev, akademske in raziskovalne sfere ter lokalne skupnosti. Njihovi poudarki so bili namenjeni deloma prikazu položaja v Sloveniji, deloma predlogom za izboljšanje vsebine evropskega dokumenta:

sindikati: sedanje pomanjkanje in nujnost socialnega dialoga; ponovna rast

brezposelnosti; izzivi in nujno zmanjševanje prekarne delo; potrebne so spodbude za izobraževanje in usposabljanje; ustvariti je treba ustrezno razmerja med socialnimi prejemki in plačami, ki bo stimulovalo delo; potrebna je orientacija k posamezniku.

delodajalci: načrt je treba jemati celostno, ne po točkah; pravice do vseživljenjskega izobraževanja in učenja – kdo bo odločal o tem, kakšna znanja so potrebna; vključenos gospodarstva v predlagane procese mora biti večja; digitalizacija je majhen del celotnih procesov; pri minimalni plači je nujna previdnost, saj vpliva na celotni plačni spekter; okrepiti socialni dialog pri zasnovi politik, delovanje po pravilih in spoštovanje partnerjev.

pogledi z univerze in raziskovanja: premalo vzpodbud je namenjeno izobra-

ževanju starejših, ki nimajo znanj za prilagajanje in brezposelnih, ki čakajo na delo; imamo zelo šibek položaj starejših ljudi v družbi in s tem tudi njihov šibek položaj na trgu dela; premalo omenjamo vprašanje pridobivanja stanovanj in bivanjske pogoje, ki imajo izjemen vpliv na položaj posameznika in zadevajo tako mlade kot starejše; revščine starejših, posebej žensk v visoki starosti, ne uspemo zmanjšati; z Zakonom o DO zamujamo že več kot desetletje; v RS je izredno oslabil socialni dialog; omejevalni ukrepi v času COVID-19 so sprožili vprašanja spoštovanja človekovih pravic; akademska stroka je premalo naredila na teh spoznanjih in na socialnih pravicah; MDDSZEM mora biti odgovorno za akcijski načrt.

lokalna skupnost: v ruralnih predelih države je omejen dostop do socialnih in

drugih storitev; od mestnih centrov oddaljena področja morajo imeti več možnosti varovanja okolja; nujnost zaščite ter sanacije zaradi nespoštovanja varnostnih standardov s strani določenih gospodarskih dejavnosti prizadetega prostora in prebivalstva.

V povzetku je komisar zagotovil, da bodo vse pobude proučili in jih upoštevali pri nadaljnjem delu. Tiste, ki ne spadajo na njegovo področje – npr. vprašanja demografskih sprememb in staranja, za kar je ugotovil, da v Sloveniji močno občutimo, pa bo prenesel komisarju, ki je pristojen za to področje. Pozval je tudi k dodatnemu posredovanju predlogov in pobud, če ugotovimo, da bi jih bilo treba predložiti, za kar imamo možnost do 2. novembra 2020.

Jožica Puhar, podpredsednica

Prilagoditev oblik domov za varstvo starejših

Prispevek k virtualnemu srečanju EURAG, 10. septembra 2020

Moje razmišljanje o nujnih spremembah na področju oskrbe je del naše poletne kampanje, ki vam jo lahko na kratko opišem.

V začetku avgusta je naša organizacija predlagala ukrepe za izboljšanje razmer v domovih za starejše.

Izdali smo posebno publikacijo z opisom naših preventivnih in drugih dejavnosti za aktivno staranje, skupaj s predlogi za spremembe v sistemu oskrbe. Publikacija je dostopna tudi na naši spletni strani **www.zdus-zveza.si**

Izkušnja Covid-19 epidemije nam je namreč pokazala, da v preteklosti nismo ustvarili pogojev za ustrezno obravnavo starejših, ki živijo v domovih (v institucionalni oskrbi), ko nastopi kriza ali epidemija. Uveljavljena, dobro sprejeta in tudi v nekaterih drugih državah dobro ocenjena doktrina integralne oskrbe starejših oseb je ustrezna, celo odlična za normalne razmere, ko ni potrebno ločevati skupin oskrbovancev po različnih nevsakdanjih karakteristikah. Ko pa nastopijo okužbe, potreba po izolaciji oz. karanteni, potreba po več zdravstvene oskrbe, pa ta praksa ni več učinkovita. Ni ustreznih prostorskih kapacitet, premalo osebja. Nastopijo dileme - v bolnico da ali ne. To je pri nas v prvem valu epidemije povzročilo

nesorazmerno velik del smrtnih primerov prav v domovih za starejše. Izkoristili smo tudi priložnost sklepne faze pripravljanja Zakona o dolgotrajni oskrbi, končno, nanj smo čakali 15 let in predlagali ukrepe, ki se lahko uresničijo nemudoma in dolgoročne spremembe v oblikovanju pogojev, kapacitet in modelu domov za starejše, ki se lahko uresničijo na daljši rok. Kratkoročni se nanašajo na takojšnje izboljšanje pogojev za oskrbovalno osebje. Vlada je temu prisluhnila in povečala obseg finančnih sredstev za domove. Zaposleni v

domovih pričakujejo povečanje plač. Predlagali smo tudi nova pogajanja z zavarovalnico. A žal se moramo zavedati dejstva, da v Sloveniji ni dovolj kadrov za takšno delo. Tudi z višjimi plačami jih bomo težko dobili. Združenje domov zdaj išče študente in brezposelne, ki so empatični in so pripravljene na takšno delo. Tudi prostovoljci pomagajo in so dobrodošli. Predlog dolgoročnih sprememb, poleg drugega, vsebuje novo kategorizacijo izvajalcev dolgotrajne oskrbe, po kateri bi imeli: **- domove za starejše še vitalne osebe,**

- **negovalne domove za stanovalce, ki potrebujejo občasno pomoč zdravstvenega osebja in**
- **domove za najtežje bolne (negovalne bolnišnice) za osebe, ki potrebujejo stalno prisotnost zdravstvene ga osebja.**

V konkretizaciji naš predlog pomeni tudi gradnjo novih objektov in obnovo obstoječih ter smotrno delitev dela med storitvami zdravstvene in socialne oskrbe ter tozadevnimi izvajalskimi organizacijami. Pri tem nismo bili osamljeni. Podprle so nas tudi nekatere druge nevladne organizacije in strokovne inštitucije.

Upamo, da bo Ministrstvo za zdravje te ideje prevzelo in jih ustrezno vključilo v določbe Zakona o dolgotrajni oskrbi. Javna razprava še poteka. Določbe

osnutka zakona o dolgotrajni oskrbi vsebujejo več usmeritev k razširitvi oskrbe na domu, kar je tudi velik interes vseh naših starejših. Trenutno ni priložnosti razložiti, kako velik trud naša organizacija vlaga v program Starejši za starejše, instrument za pomoč starejšim vrstnikom, ki živijo sami doma in jo zagotavlja 3500 prostovoljcev. To je oziroma bo tema posebnega srečanja.

Ker so institucionalni domovi danes praviloma veliki objekti z velikim številom stanovanjskih enot in s tem tudi velikim številom stanovalcev, se številne občine odločajo za manjše enote, kjer bi bilo lažje organizirati bivanje in oskrbo, najbližjo življenju "kot doma". Da bi bili bolj učinkoviti, ustanavljajo tudi različne skupnosti, civilne pobude, ki pomagajo pridobiti sredstva iz proračuna

na in različnih mednarodnih skladov. Te odločitve spodbujajo različni zasebni vlagatelji, ki svojo poslovno priložnost vidijo v tovrstnih domovih. Veliki domovi so zdaj pretežno javne ustanove.

Ena od razlag za te pristope je, da je v takšnih manjših enotah tudi lažje zagotoviti pomoč iz zdravstvenih služb, če se pojavi potreba. Naši člani pa se bojijo višjih cen za stanovalce v tovrstnih stanovanjih, upoštevajoč visok delež starejših ljudi, ki so v Sloveniji na robu tveganja revščine.

Poleg navedenega v naši organizaciji podpiramo tudi razvoj drugih, predvsem skupnostnih oblik življenja starejših, kot so skupna stanovanja – več ljudi v eni hiši, medgeneracijske oblike itd. Tudi to je posebna tema za prihodnje razprave.

Jožica Puhar, foto Feelmages

Prostovoljka

Sem bila prostovoljka, ko sem pri 10 letih cele popoldneve varovala sosedovega 2-letnika za en bonbon ali dve napolitanki? Ne, sigurno ne. Pa v časih, ki jim nekateri danes rečejo svinčeni, ko sem se 1-krat na teden, 14 dni poleti in 7 pozimi ukvarjala z otroki pri tabornikih ali pri DPM? Bi rekla, da ne, ker sta bili tam tudi moji hčeri in je bilo to v tistih časih nekaj povsem normalnega, čeprav smo delali zastoj in smo temu rekli družbeno koristno delo. Prava prostovoljka sem postala šele, ko sem šla v pokoj in se priključila programu Starejši za starejše pri DU Hrastnik. Ker sem se za to odločila sama, zavestno, ker sem bila prepričana, da to zmorem in je prav, da nekaj svojega časa namenim drugim, če že denarja ne morem.

Delam v okolju, med ljudmi, ki jih poznam skoraj 50 let. To je sigurno prednost za vzpostavitev prvega kontakta. Po dobrih 13 letih lahko rečem, da sem od njih dobila tudi zaupanje, kar je pogoj za uspešno delo. Rada imam te »moje« senjorje, vsak od njih je poseben, dobro se že poznamo in običajno že v naprej vem, česa so veseli, kaj jih žalosti, o čem se najraje pogovarjajo, kaj radi kuhajo, kaj pogrešajo, katere bolezni jih tarejo. Dajem jim svoj čas, včasih kakšen pridelek z vrta, sadje, doma pripravljeno sladico. Veliko več dobim nazaj: širok nasmech, nasvet ali življensko resnico, česar ne najdeš v nobeni knjigi, spomine, ki jim

Priznanje s čestitkami za delo prostovoljke

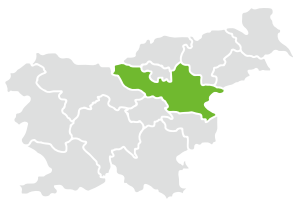
dajejo voljo do življenja, pesem, napisano s tresočo roko, izpoved, da se lahko zaljubiš tudi pri osemdestih. So trenutki, ko ne veš, ali bi jokal, ko te ženska, ki je pošteno zaslužila pokojnino ob prejemu paketa RK objame s solzami v očeh in pove, da bo sedaj lahko vsako jutro zajtrkovala mleko, ali bi se smejal, ko ti 95-letnik razkrije, da bo sedaj lažje obrezoval drevje, ker si je namesto težke lesene, kupil aluminijasto lestev. Vesela sem, ko mi 85-letnica pove, da se je prvič peljala z letalom, ko se 97-letnik razveseli noveletnega darila, ki ga je zanj pripravil nekdo, ki ga ne pozna, da so bili pri nekem po daljšem času na obisku otroci in vnuki, da so jim otroci pripravili praznovanje zlate poroke, peljali na kopanje v Laško ... hkrati pa žalostna, ko že oblačenje in dnevna higiena postaneta pravi

podvig, ko demenca zamegli lepe spomine, ko spoznajo, da sami ne bodo več zmogli bremen vsakdana ...

Ni mi škoda časa, ki ga presedim z »mojimi« senjorji in včasih v eni uri desetkrat slišim eno in isto stvar, ko ugotovim, da je nekdo poslušal moj nasvet in otrokom povedal, da se sam ne more več stuširati in mu sedaj pri tem pomagajo, da se s 93-letnico da o politiki debatirati uro in pol, da sem prišla ravno pravi čas, da sem obesila perilo, preoblekla posteljo, da se iz krompirja in makaronov da skuhati 100 in 1 jed ... Rada sem prostovoljka, čeprav ni vedno lepo. Pri mojih letih se zato počutim koristno, ker drug drugemu nekaj pomenimo, kar je postalo še bolj očitno v času korone, ko se slišimo le po telefonu ali v krajših srečanjih na varni razdalji.

Joži Umek

CELJSKA

Aktivni Šempetrski upokoјenci

V Šempetru smo izjemno ponosni na aktivne upokoјence in več kot 400 jih je vključenih v Društvo upokoјencev, ki deluje že 35 let. Aktivni so na športnem, kulturnem in glasbenem področju. Prav posebej pa jih odlikuje njihovo sodelovanje v programu Starejši za starejše, kjer 10 članov društva izkazuje tudi svojo humanost.

Vemo, da so starejši ranljiva skupina, ki bi jim morala ob strani stati vsa družba, da bi jim omogočili dostojno življenje. Kljub temu, da lahko poiščejo pomoč v javnih ustanovah, kot so CSD, Zdravstveni dom, je neprecenljiva humanitarna pomoč, ki jo nudijo prostovoljci različnih društev. Prostovoljci programa Starejši za starejše iz Šempetra obiskujejo svoje vrstnike, ki jim pojenjajo življenjske moči in jih poleg tega pesti tudi osamljenost. Njihova dejavnost posega tudi v iskanje pomoči pri različnih inštitucijah in lokalni skupnosti. Zaznali so tudi potrebo po pomoči pri prevozu pomoči potrebnih do zdravnika, lekarne ali trgovine. Prav na njihovo pobudo se nam je v Žalcu »zgodil« projekt **Prostofer**. Poskušajo jih vključiti v razne interesne skupine, ali jih zgolj obiskujejo in jim s svojo prisotnostjo krajšajo čas. Vse svoje aktivnosti vnašajo v digitalni zapis, tako da obstaja tekoč pregled o poteku dejavnosti. Ker ne zadošča zgolj srčnost, ki je predpogoj za to vrstno aktivnost, se prostovoljci redno izobražujejo in tako lažje prepozna(va)jo stisko in potrebe starejših.

Veličino njihovih dejanj smo prepoznali ravno v obdobju, ko nas je povsem ohromila epidemija Covid-19. Zaradi prepovedi druženja, prostovoljci programa niso mirovali, temveč so s svojimi varovanci stopili v stik preko telefona. Tako so izvedeli za njihove potrebe in stiske. Izjemni so bili tudi pri delitvi zaščitne opreme, saj so v KS Šempeter med ranljive skupine razdelili več kot 400 mask. Prostovoljci programa Starejši za starejše so vsem nam krasen vzgled, kako pomembna je medsebojna pomoč in ni ga lepšega občutka kot zavedanje, da je nekemu mar zate!

Ob tem zapisu smo prejeli še dopis predsednice PZDU Celje in članice Upravnega odbora ZDUS, Zdenke Jan. Zapisala je:

Kot predsednica KS Šempeter in predsednica PZDU Celje dobro poznam delo društev, zato sem Občinskemu svetu Občine Žalec predlagala, da v okviru občinskega praznika Občine Žalec podelijo priznanje za dobro in aktivno delo DU Šempeter, predvsem prostovoljkam, ki delujejo v okviru programa Starejši za starejše. Tako je dne 6. 9. 2020 na slavnostni seji Občinskega sveta Občine Žalec sprejela grb Občine Žalec za leto 2020 gospa Mira Vidrih, ki je bila predsednica omejenega društva v letu 2019, nakar je zaradi bolezni to funkcijo prepustila Zoranu Kolencu.

Tako je zapisala predsednica Celjske PZDU, mi pa lahko le še dodamo, da čestitamo vsem prostovoljkam, ki z veliko mero altruizma razdajajo svoje opešane moči tistim, ki je imajo še manj. Iskrene čestitke.

Zdenka Jan

Pokrajina ponosnih Slovencev

Počasi prihaja v deželo jesen. Meseci divjajo proti koncu, ljudje pa smo kar bolj doma zaradi znanega razloga, ki se imenuje virus, o katerem dnevno poslušamo številne informacije. Želje po izletih so ostale doslej neizpolnjene. Posamezniki so se podali po gorskih poteh, drugi pa, ki na višave ne morejo, so ostajali doma.

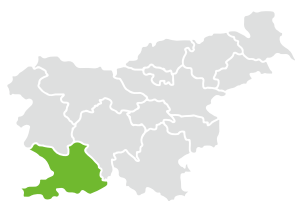
Pa se nam je porodila ideja, da bi si ogledali pokrajino, kjer bivajo naši zamejski Slovenci. Mirna, skoraj nepoznana pokrajina ob reki Rabi in Zali, kjer govore poseben dialekt, ki ga mnogi ne razumejo, a pet tisoč ponosnih domačinov ga neizmerno čišla, saj jih veže na matično domovino, na Prekmurje, ki je bilo nekdanj mnogo večje kot pa danes.

Obiskali smo to pokrajino, mirno, zeleno, gozdnato površino v izmeri skoraj 100 km², kjer je sedem porabskih vasic, v katerih družno, prostovoljno naredijo za kraj veliko, saj jih veže tesno prijateljstvo in o nekdanjih časih neradi govorijo. Za organizacijo tega izleta sem se odločila iz dveh razlogov. Naše pogosto jamranje, da nam gre slabo, zato bi rada ljudem pokazala, kaj pomeni povezanost med ljudmi, kajti le tako so zagotovljeni uspehi.

Na tromeji med domovino, Avstrijo in Madžarsko, smo spozna(va)li vasice in center pokrajine Monošter. Svoj čas so Porabci imeli srečo, da so njihovi župniki imeli posluš za jezik ljudi. Maševali so v domačem jeziku, skrbeli za različne knjižne prevode in zapise, in tako se je jezik ohranjal iz roda v rod. Videli in spoznali smo številne posebnosti, ki pričajo da tod žive kleni in zavedni Slovenci. Celo svoj Triglav imajo. Pravijo mu Mali Triglav in je del kulturne dediščine, ker le tisti, ki se »povzpne« nanj, lahko trdi, da je pravi Slovenec! Skala, ki je pristala v Andovcih, je skalina pripeljana s strani krajanov, planincev iz Bohinja. Vsako leto se zberejo pla-

ninci Porabja pred Malim Triglavom in nadaljujejo svojo pot do pravega Triglava. Vsi starejši, ki ne zmorejo poti, se vseeno pohvalijo, da so se povzpeli nanj, pa čeprav le na malega v Andovcih. Tisto, kar letos pogrešamo, so gobe! Pri nas je po gozdovih več gobarjev in avtomobilov kot gob. V Porabju, ki je letos skoraj neobljudeno, pa je gob kot listja in trave, da jih uzreš med vožnjo ob cesti, ko smo se peljali po okolici. Vsi smo bili navdušeni in sklenili smo, da bomo drugič obiskali Porabje le zaradi gob. Druge zanimivosti pa smo si vendarle uspeli ogledati. Po dolgem času smo se pogovarjali o marsičem drugem kot pa o virusu, politiki in kritikah. Veliko je bilo vznihanosti, petja in pripovedovanja zgod s tega čudovitega izleta, zato bomo našo pot zagotovo ponovili, predvsem zaradi tistih, ki so morali ostati doma.

Besedilo in foto, Tatjana Kotnik

JUŽNA PRIMORSKA

DU Jagodje-Dobrava podelilo priznanja

Društvo letošnji rojstni dan, 28. po vrsti, žal praznuje brez vseh članic in članov, 355 nas je, ki so se običajno zbrali na junijskem druženju na terasi gostišča Jasne. Ker pa so bila priznanja ZDUS že natisnjena in pripravljena za podelitev še pred korono, je upravni odbor v razširjeni sestavi skupaj z nadzornim odborom in povabljenimi gosti izpeljal podelitev priznanj s krajšim kulturnim programom, v katerem so zapeli fantje in mošje iz MPZ Delfin.

Tako se je odvila 4. seja upravnega odbora 26. avgusta na terasi gostišča ob upoštevanju vseh pravil varovanja pred korono in ob prisotnosti župana, predstavnic občine in krajevne skupnosti, predsednika pokrajinske zveze DU, že omenjenega zbora in seveda prejemnikov priznanj. Veliko plaketo ZDUS za delo v društvu od leta 1994 na vseh mogočih zadolžitvah je prejel Boris Debeljak, malo plaketo ZDUS za delo v društvu od leta 2005, zadnjih 10 let kot predsednica DU, je prejela Jožica Radujko, pisno priznanje ZDUS pa Toni Cerovac, član društva od leta 2000. Vsi prejemniki so dolgoletni aktivni člani na mnogih področjih in

Prejemniki priznanj

pretežno člani v upravnem odboru DU. Za 10 letno delo na kulturnem področju so društveno priznanje podelili MPZ Delfin, ki nas že vsa ta leta razveseljuje s pesmijo, naj bo to vesela, pivska ali Vstala Primorska.

Dragi prejemniki, še enkrat čestitke in na zdravje, seveda!

Drage članice in člani, v podobni, okrnjeni obliki, bomo še ta mesec zbrali naše 70-letnike in nazdravili njihovem jubileju, potem pa spremljali novice in zapovedi, saj imamo namen izpeljati še martinovanje, pa četudi z maskami na avtobusu. Vsekakor bo za zaključek sledilo še novoletno obiskovanje in obdarovanje 80 in več letnikov, prostovoljke iz programa starejši za starejše pa tako ali tako obiskujejo svoje oskrbovance ves čas. In pridno šivajo maske, saj so te očitno postale del vsakdana oz. del naše dnevne garderobe.

Ne bomo pa pozabili niti na balinišče, pa varovanje otrok ob odhodu v šolo in še kaj, kar je mogoče izpeljati v teh negotovih korona časih. Bodite zdravi.

Besedilo in foto, Jožica Radujko

Upokojenci DU Piran kljub koroni – zmoremo!

Po daljšem času smo se člani in članice DU Piran odpravili na izlet na Gorenjsko. Korona nam je v letošnjem letu pobrala kar tri izlete, zato smo se odločili, da izkoristimo vsaj enega. V lepem sončnem vremenu smo se pod strogimi varnostnimi ukrepi in po

navodilih NIJZ odpeljali iz Padne, Pirana in Lucije do Rečice na Gorenjskem. Na avtobusih in vseh zaprtih prostorih smo uporabljali maske in tudi sam izlet je bil organiziran tako, da smo se večji del časa zadrževali na odprtem prostoru na primerni razdalji.

Ob prihodu na cilj v Rečico pri Bledu nas je pričakal folklorni nastop s sejmom sira in domačih izdelkov. Po krajši degustaciji smo se odpeljali na Bled na kavico in kremšnite. Pot smo nadaljevali do Begunj, kjer smo si ogledali Avsenikov muzej in si na vrtu gostilne Pr Jožovc privoščili dobro kosilo.

Za konec smo se ustavili še na Brezjah in si ogledali katedralo in Sv. Marijo poprosili, da nas pri vladi priporoči za večje pokojnine ter pazi na naše zdravje. Polni novih vtisov in spoznanj smo se odpravili proti Obali.

Kljub korona ukrepom in nošenju mask, smo si naredili čudovit in lep dan, na roko pa nam je šlo tudi vreme.

Hvala vsem članom in članicam DU in ostanite zdravi!

Besedilo in foto, Zdravko Taškar

LJUBLJANA Z OKOLICO

Spominska razstava znova na Urhu

Nekdanja mežnarija in med drugo svetovno vojno mučilnica ter zapor pri cerkvi na Sv Urhu na vzhodnem delu Ljubljane, kjer je bila med drugo svetovno vojno belogardistična in domobranska postojanka, je po 27.letih ponovno odprla vrata. Razstavní prostori so na ogled vsak dan med 8. in 13.uro.

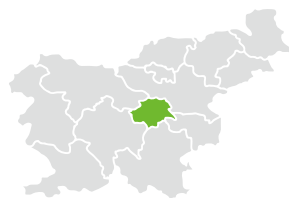
Zgodila se je prava partizanska proslava; prepeval je partizanski pevski zbor in vihrali so prapori z zvezdo. Prireditve ob odprtju razstave, kjer so pobijali in mučili zajete partizane ter pripadnike OF, se je udeležilo veliko obiskovalcev, med njimi več kot 200 sorodnikov ubitih, veliko starejših, upokojencev, ter članov ZZB za vrednote NOB, pa malo, ali skoraj nič predstavnikov političnih strank, poslancev ali vidnih politikov.

Posebej velja omeniti nagovore predsednice ljubljanske borbenske organizacije Julijane Žibert. »Sveti Urh je simbolen kraj, od koder se nihče od ujetih ni vrnil živ« in je simbol klerofašizma in domobranskega nasilja nad lastnim narodom od 1942 do konca 2. svetovne vojne. V mežnariji, bližnjem gozdu in sami cerkvi, so grozovito mučili in potem pobili veliko ljudi. Po osvoboditvi so odkopali in prepoznali le 140 žrtev, mnogi pa so bili iznakaženi do neprepoznavnosti. V bližnji grobnici je pokopanih 264 oseb.

Slavnostni govornik in častni meščan mesta heroj Ljubljane, dr. Ljubo Bavcon pa je govoril predvsem o spravi oz. »državlanski pomiritvi.« Njegove besede bi morali slišati predvsem tisti, ki jih tam tisti dan ni bilo – torej vodilni politiki ali državni vrh. Je pa župan Zoran Janković obljubil, da bodo misli in besede o upanju, da je državljanska pomiritev mogoča, »če bodo nekdanji domobranci, njihovi nasledniki in cerkev priznali in s pravimi izrazi označili njihova medvojna ravnanja. Tako kot je to storila za svoje napake tudi partizanska stran. V nasprotnem primeru razcepljenosti slovenskega naroda še dolgo ne bo konec.«

Stalna zbirka na Sv Urhu je bila prvič postavljena 1954 leta in žal, pred tridesetimi leti oskrunjena. Kustosi Mestnega muzeja iz Ljubljane pa so o grozotah, ki so se tam dogajale, v mežnarijo ponovno postavili stalno zgodovinsko zbirko. Vredno ugleda in tudi postanka na kakšnem izletu ali potovanju društva upokojencev v Ljubljano.

Aleš Kardelj, foto MO ZZB

ZASAVSKA

Hrastniški utrip v programu Starejši za starejše

Ta nadležna korona je udeležencem programa Starejši za starejše povsem pomešala plane, ki tako ostajajo na pisemskem papirju, varnih srečanjih in nujenjih raznih oblik pomoči in telefonskih pogovorih. Mi imamo pa tako radi naša vsakodnevna in četrtkova druženja s pogovori, smehom, zavzetim igranjem družabnih iger, upočasnjenim pink-ponkom in tombolo.

No, nikaner ne skrbite za tombolo, dobitke že veselo zavijamo ☺. Pa tudi naši gostitelji v Mladinskem centru Hrastnik nas že pogrešajo. Smo sredi priprav naših nadvse zanimivih tematskih četrtkov, ko bomo spoznavali in odpirali teme, ki nas zanimajo in je o njih dobro kaj vedeti oz. znanje obnavljati. Teme so, na primer: pravice iz naslova socialnega in zdravstvenega varstva, ločevanje odpadkov, nasilje nad starejšimi, tehnike samomasaže, med in medeni pripravki idr.

Zdaj vidite, da vas pogrešamo in pripravljamo pestre četrtke. Do takrat pa se srečujmo in pomagajmo drug drugemu po že ustaljenih poteh. Če pa boste v dilemi, kako po zdravila, v trgovino, na pošto, po knjigo, do brezplačne vozovnice za javni promet ali sprehoda v varni razdalji, pa kar pogumno pokličite, še vedno smo vaši prostovoljci. Pazite nase, kaj lepega preberite in predvsem ostanite zdravi.

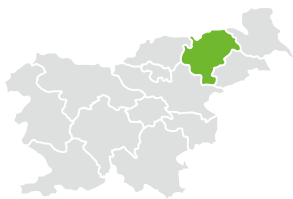
Besedilo in foto, Jerica Laznik

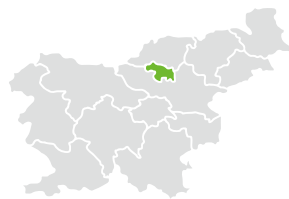
Ljubo Bavcon med uradnim nagovorom

Jasna nad zasavsko meglico

ZGORNJE PODRAVJE

ŠALEŠKA

Po lepi Koroški

Naša pota so v letošnjem poletju krajša in redkejša, saj nas je Covid-19 skoraj čisto zaprl v domove. Zelo smo pogrešali druženje na izletih, zato smo se bistriški upokojenci na lep avgustovski dan opogumili. Ob upoštevanju vseh priporočil za varno druženje, smo se odpravili na izlet po avstrijski Koroški.

V sončnem jutru smo se z avtobusom odpeljali proti severu. Pot je bila prijetna kot vedno; malo klepeta, malo užitkov ob spremljanju slikovite okolice in zanimive razlage našega vodiča Andreja. Pri Dravogradu smo zapustili Slovenijo. Če ne bi uzrli table ob cesti, še vedeli ne bi, da smo prečkali državno mejo. Peljali smo se ob Dravi skozi Labot (po avstrijsko Lavamund) in dalje proti Podjuni. Naš prvi cilj je bilo Gosposvetsko polje v zatoku Celovške doline. Lepo se je bilo voziti po tem delu Koroške; povsod skrbno obdelana polja z bujno zeleno koruzo, tu in tam njiva soje ali cvetoče ajde, skrbno negovan vrt. Ustavili smo se ob vojvodskem prestolu na Gosposvetskem polju, kjer so se dogajali najbolj svečani trenutki slovenske zgodovine. Gospod Andrej nam je povedal nekaj zanimivosti iz tistih časov in obudil iz našega spomina že precej pozabljena vedenja o Karantaniji.

Pot smo nadaljevali do Vrbskega jezera in se malo sprehodili ob obali. Posebno doživetje za vse nas pa je bil vzpon na lesen stolp Pyramidenkogel. Nepopisno smo uživali v prelepem razgledu. Velika in prostrana se je kazala pokrajina pred nami: v daljavi planine – Karavanke s Košuto, Obirje, Julijske Alpe, tam zadaj z majhnim oblacom prekrita glava očaka Triglava, nad nami jasno modro nebo, pod nami pa prostrane koroške doline Podjuna, Rož, Zilja. Le kdo ne bi ostrmel nad tako veličastno podobo dežele?

Še nekaj časa smo se vozili proti zahodu skozi slovenske vasi, tu in tam opazili dvojezične napise, nato pa zavili proti jugu do Železne Kaple. Kratek postanek, potem pa smo se preko prelaza Jezersko vrnili v Slovenijo.

Preživeli smo lep dan v deželi, kjer se je nekoč rojevala slovenska zgodovina, kjer živijo pokončni, zavedni koroški Slovenci.

2. dnevi medgeneracijskega sožitja v Šaleški dolini precej okrnjeni

Eno najustvarjalnejših, čeravno tudi najmanjših pokrajinskih zvez, Šaleško, je vzdušje in ukrepanje za omejitve širjenja korona virusa precej ustavilo v letošnjem, predvsem poletno-jesenskem obdobju. Skupina organizatorjev je bila pripravljena storiti vse, da bi izvedla zastavljeni program, a ni bilo mogoče izpeljati prav najpomembnejših dveh prireditev. Srečanja jubilejnih poročnih parov ter letnega druženja s programskimi usmeritvami za prihodnost vseh 11 društev oz. klubov upokojencev Šaleške doline in področja občine Šmartno ob Paki.

V začetku septembra je vodstvo ŠPZDU Velenje ob pomoči vodij skupin kulture, športa in rekreacije ponovno poizkušalo organizirati revijo pevskih zborov na prostem ter rokodelske delavnice z razstavo. Le-te so posneli po društvih in jih bodo v tem času predstavili na portalih Youtube ter Facebook in tako omogočili ogled vsem članom, ki imajo dostop do interneta in digitalnih omrežij ter širši javnosti. 24. septembra pa bo izvedena javna predstavitev predloga zakona o dolgotrajni oskrbi starejši populaciji državljanov s strokovnim komentarjem magistric Klavdije Kobal Straus iz NIJZ. Dogodek bo potekal v veliki dvorani MO Velenje, kar bo omogočalo boljši pristop k javni razpravi o tej pereči tematici za celotno starejšo populacijo prebivalstva. Dogodek organizira **Cvetka Vrabič**, predsednica DU DOO. DU Škale bo ob organizaciji njihovega prireditvenega odbora, ki ga bosta koordinirala predsednik **Milan Tepej** in tajnik **Srečko Črep**, pripravilo 25. 9. v Škalah kulturno umetniški večer na prostem, rokodelsko razstavo pa bodo izvedli v soboto 10. oktobra na javnem prostoru ali pa v kulturnem domu, če bodo pridobili pozitivno mnenje NIJZ. V okviru načrtovanih 2. dni medgeneracijskega sožitja v Šaleški dolini (po prvih lanskih, ki so bile sila uspešne) pa že potekajo različna športna srečanja v disciplinah, ki jih zmorejo in uspešno

Športni uspehi ŠPZDU Velenje se merijo na državni ravni

izvajajo; namizni tenis DU Ravne pri Šoštanju, kegljanje na vrvi in šah posamezno DU Šentilj v Arnačah pri Velenju, Streljanje DU Pesje, balinanje KU Gorenje ter pikado v DU Šmartno ob Paki. Športne aktivnosti koordinira in vodi neutrudni kulturni animator s skupino sodelujočih pri društvih, **Boris Zajc**.

O nekaterih dogodkih, ki jih bo mogoče le še dostojno spraviti »pod streho«, bomo v reviji ZP poročali po izvedbah.

Besedilo in foto, Jože Miklavc

100 krat daroval kri! Preprosto, rad ima ljudi ...

Velenjčana iz Šentilja, Draga Kolarja iz Laz, do lanskega leta sodelavca družbe HTZ, hčerinske firme Premogovnika Velenje, prostovoljca in humanitarca, člana vodstva Območnega združenja Rdečega križa Slovenije Velenje, pozna domala večina ljudi iz Šaleške doline.

Drago Kolar iz Velenja, stokratni darovalec krvi

Tudi gasilca, zdaj člana PGD Velenje, sodelavca civilne zaščite, govorca ljudem, ki se poslavljajo s tega sveta, voditelja in reporterja javnih in športnih prireditev, zdaj tudi člana DU Velenje, kot nam je sporočil ob pripravi tega zapisa.

Kot radi rečemo, »za dobrim konjem se pač kadi«, morda velja pregovor tudi zanj. Zagotovo **Drago Kolar** sodi v kategorijo tistih ljudi, ki politični pripadnosti ne daje največ pozornosti, saj mu je

pomembneje, da naši skupnosti daje zgled, dinamiko in ustvarjalnost, da živi za napredek, deluje za solidarnost v družbi, druženje in plemenitost pa udejanja z načelom pomagati ljudem v stiski, boleznih in nesreči. Kot član in podpredsednik aktiva RK RLV, predsednik društva invalidov HTZ Velenje, pa že več mandatov predsednik KO RK Šentilj idr. to izkazuje. In ne nazadnje je Drago Kolar »docent« krvodajalstva. V vlogi podpredsednika Območnega združenja RKS Velenje je torej tudi darovalec krvi, te dragocene življenjske tekočine, ki vrača, podaljšuje življenja, kot darovalec pa je aktiven že 40 let. Leta 1978 je daroval kri prvič, ko je končal šolo za kovinostrugarja, kasneje ob delu še strojno tehnično šolo na RŠC. Njegova plemenitost presega običajno angažiranost za dobrodelnost. Pred dnevi, **26. avgusta, je v Bolnišnici Celje daroval kri že stotič!** O tem je sprva skromno molčal. Ko je bilo treba nekaj izvleči iz njega o tem, »kaj je novega v teh časih pri Rdečem križu Velenje«, je nezadovoljno dejal, da je vzdušje zaradi ponovnega širjenja korona-virusnih obolenj na splošno precej zmedeno, saj bolezen vse obrača na glavo. »Ja, nekaj pa je novega. Ravno v teh dneh sem že stotič dal kri. V Celju, ker v tem času v Velenju ni bilo odvzemov. Pa saj je vseeno kje in komu daš kri, da jo le prejme tisti, ki jo potrebuje, ko je v življenjskih težavah. Biti krvodajalec mi pomeni pomagati tudi na tak način neznanim ljudem, ki potrebujejo pomoč. Za darovanje krvi sem navdušil tudi starejšega sina – ostali trije otroci pa mogoče še bodo, zame pa je darovanje krvi sveta stvar in poslanstvo, življenjsko poslanstvo,« je dodal.

Humanitarnost je torej njegov stil življenja in s tem vpliva tudi na kolege v PGD Velenje, kjer je kot operativni član velikokrat v akcijah pomagal ljudem. Aktiven je kot »brigadir« in prejemnik naziva Naj prostovoljec v MO Velenje ter tudi na državnem nivoju. Kolar je prejemnik visokega občinskega priznanja, plakete MO Velenje, ki jo je prejel leta 2012. Njegovo načelo, »pomagaj vsakemu, če mu le lahko«, pa ostaja njegova zaveza tudi v prihodnje.

Besedilo in foto, Jože Miklavc

Nadlujemo z objavami naših šolarjev na temo domujem z babico in dedkom, literarnih zapisov, ki naj bi bili predstavljeni v okviru Dnevov medgeneracijskega sožitja.

Domujem z babico

Zdravo, ime mi je Kiara Vošnjak in hodim v šesti razred osnovne šole. Imam dve sestri, ime jima je Mina, ki je stara šest let in Eva, ki šteje tri leta. S sestrama, mami in očijem živimo v stanovanju, ki je v Ljubljani. Tudi ena od mojih babic živi v Ljubljani, ime ji je Anita. Druga babi pa živi v Domžalah, njej je ime Andreja. Vedno se mi je zdelo zanimivo da se imena od obeh začnejo na An. Obe babici sta zelo prijazni. In obe imata dva otroka, očitno je bilo včasih to moderno. Z obema je super zabavno. Zdaj sem 12 let živela v Ljubljani, torej v istem mestu z babi Anito. Zdaj pa se selimo v Domžale, torej v isto mesto kot je babi Andreja. To je zelo zanimivo. Odločila sem se, da vam opišem, kako preživljam čas z babi Anito, ker sem se z njo več družila. Čeprav se zdaj ne vidim z babicama, vseeno stike ohranjamo preko računalnika.

Babi Anita ima dva otroka in tri vnukinje. Na počitnice hodi v Piran. V veliko stvarih sva si zelo podobni. Ime ji je Anita in piše se Vošnjak. Njena mama biva v domu za upokojence v Domžalah. Babi je kot majhna živela v Oplotnici. Zdaj živi v Ljubljani. Po poklicu je bila novinarka, upokojila se je letos. Prepotovala je skoraj cel svet, mene je peljala v London. V London sta poleg naju odpotovali še moja sestrična Ajda in babi Andreja. Res je bilo enkratno. Babi Anita ima kratke rjave lase. Na čelu ima vdrtno, ker jo je bolničar ob rojstvu premočno stisnil za glavo. Ima eno sestro.

Ko pridem iz šole, sem nekaj časa sama doma. Okoli tretje ure pride domov mami in velikokrat z njo tudi babi, saj se srečata na poti v blok. Skupaj se odpravimo po moji sestri Mino in Evo v šolo in vrtec. Nato se odpravimo na igrišče pred šolo. Tam se igram s sestrama ali se pogovarjam s prijatelji. Če pa ni nobene družbe in mi ni do igre, se pogovarjam z babi in mami. Kasneje pride na igrišče tudi moj oči. Proti večeru se babi odpravi domov. Včasih pa tudi prespim pri njej. Takrat se imava zelo fino. Obe se zelo nasmejiva. Igrava različne družabne igre. Skoraj prepričana sem, da kdaj izgubi zanalašč. Skupaj pojeva večerjo. Velikokrat mi pripoveduje, kako je bilo, ko je bila ona otrok, to me zelo zanima. Povedala vam bom eno izmed zgodb. Babi in njena sestra bi morali hoditi k maši, saj jima je tako rekel oče. A onidve

nista hoteli iti, zato sta se odpravili proti cerkvi, nakar sta se obrnili, ter se vrnili v hišo skozi zadnji vhod. Na hitro sta se skrili na podstrešje. Njuna mama je vedela za to, oče pa ne.

Po zgodbah se odpravim spat.

Zjutraj najprej pojeva okusen zajtrk. Po zajtrku se odpraviva malo ven na sprehod, če je dobro vreme. Kadar dežuje, ostaneva notri in se ponovno igrava družabne igre, se pogovarjava, riševa ali bereva. V času kosila se odpraviva peš proti mojemu domu na kosilo.

Občasno pa tudi ona pride zvečer k nam domov. To je takrat, ko gresta starša na večerjo ali pa morata peljati katero od mojih sester na urgenco. Babi nas pripravi na spanje, medtem ko ona bere zgodbo Mini, jaz uspavam Evo. Ko Eva zaspi, prižgemo televizijo in pol ure jo skupaj gledamo. Mina se po pol ure odpravi v posteljo. Midve z babi pa se še malo pogovarjava ali riševa skupaj, kar je res zelo zabavno, nakar se tudi jaz odpravim spat. Babi pa počaka na starša in se nato odpravi domov.

Babice so res odlične. Navadno so prijazne in naravnost obožujejo svoje vnuke. Naredijo skoraj vse, kar jih prosiš. So pa tudi zelo popustljive. Postavijo se na našo stran, kadar nas starši brez razloga kregajo, znajo jih omehčati. Včasih pa tudi one postavijo določena pravila.

Kiara Vošnjak 6.b, OŠ dr. Vita Kraigherja

Domujem z babico in dedkom

Babica in dedek mi kuhata, pomagata in tudi jaz pomagam njima. Ne predstavljam si življenja brez njiju. To sta očetova starša in živita v sosednji hiši, z njima si delimo dvorišče.

Ko sem izgubila drugega dedka, mi je bilo hudo, še huje pa moji mami. Ona je takrat izgubila očeta. Če bi ji umrla še mama, bi bila zelo žalostna. Da pa bi jaz izgubila še drugega dedka in babico, si ne bi mogla niti predstavljati.

Ko pridem lačna iz šole, grem k babici in dedku, kjer je kosilo že kuhano in čaka name. Skupaj ga pojemo in se pogovarjamo o našem dnevu. Potem čuvata nas, otroke, dokler ne prideta mama in oče domov iz služb. Imam mlajši sestri in bratca, ki ju nekdo mora čuvati. Ne moremo biti sami doma. Tako nismo sami niti mi niti babica in dedek.

Očetovi starši pa včasih tudi nimajo časa. Takrat pride k nam druga babica. Skuha nam kosilo in ostane pri nas, dokler ne pridejo naši starši domov.

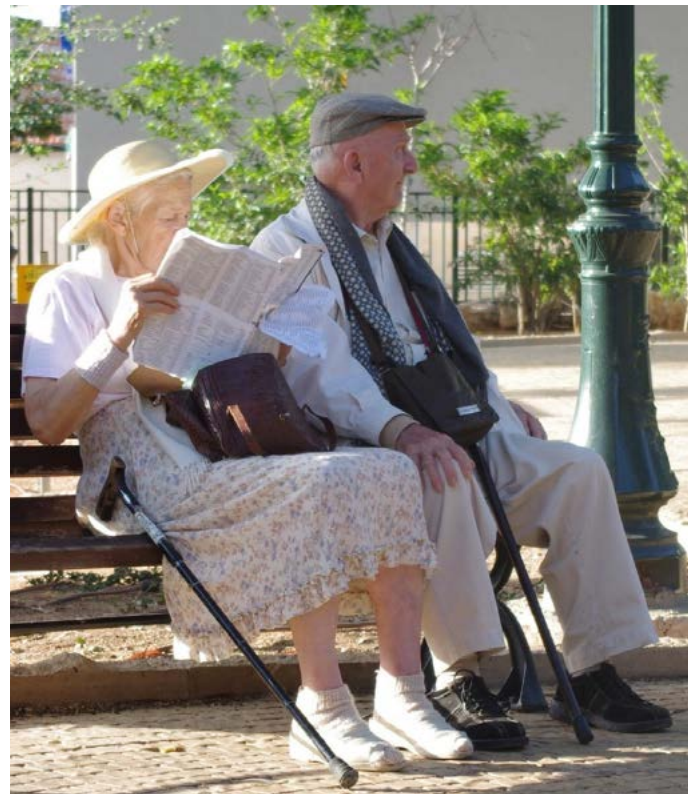
Sicer pa nas med tednom čuvajo očetovi starši. Ob nedeljah nam vedno skuhamo odlično govejo juho in spečejo piščanca.

Kaj pa otroci, ki nimajo babic in dedkov ob sebi? Kaj delajo takrat, ko so njihovi mame in očete v službi? So sami doma? Najbrž jim je zelo hudo. Kaj pa stari starši v domovih za starejše? Nikogar od svoje družine nimajo ob sebi. Če pa babica in dedek živita z vami, je vsem lepše.

Sicer zdaj, ko je epidemija koronavirusa, gre vse to drugače. S starimi starši se družimo manj, ker lahko oče in mama delata bolj od doma. Pa še nočemo, da se okužita, ker ima bolezen za starejše hujše simptome. Še vedno pa si med sabo pomagamo. Zdaj gresta mama in oče v trgovino namesto njih, več kuhata za vse nas, pomagamo jima pri hišnih opravilih ... ampak se ne družimo tako pogosto, ker bi se lahko okužili.

Zdaj vem, kako so lahko nekateri stari starši in otroci osamljeni, saj tudi jaz pogrešam druženje z babicama in dedkom. Komaj čakam, da bo vsega tega konec.

*Špela Brinc, 6. razred OŠ Loka Črnomelj
(mentorica: Maja Kunič)*

Nacionalni mesec skupnega branja

Raziskujemo slovenske starosvetnosti

Bralni krožek DU Senovo se je letošnje pomlad ukvarjal s proučevanjem slovenskih starosvetnosti. Kaj je to? Kaj so slovenske starosvetnosti? Izraze *prežitki*, *starosvetnosti*, *ostaline* in *starine* so v 20. stoletju raziskovalci uporabljali za vse elemente kulture, ki se ohranjajo skozi čas, ne glede na etnični predznak ali versko prepričanje v določenem obdobju. Danes temu pravimo preprosto kultura in z njo povezano znanje. Samo drobec tega znanja smo proučili in ga z branjem v okviru nacionalnega projekta *nacionalni mesec skupnega branja* delili z obiskovalci prireditve na gradu Rajhenburg 11. septembra.

Pri izvedbi so nam pomagali člani Gledališke skupine DKD Svoboda Senovo. Naši predniki so častili več elementov, naše letošnje proučevanje smo usmerili k ognju, ki so ga simbolično na oder prinesle Katice – vokalna skupina iz Ljubljane. Razšli smo se bogatejši ob novih ali

obnovljenih znanjih. Skrbno smo varovali medosebno razdaljo, a vseeno nas je zblížalo mnogo besed, ubrano petje, prijazni nasmehi deklet in deklic – kresnic, ki so

nam zaželele vse dobro, da bo »naše selo še naprej zdravo in veselo«.

Boža Ojsteršek, Bralni krožek DU Senovo, foto Boštjan Colarič

Prvi rojstni dan MPZ Bonaca, DU Piran

Mešani pevski zbor je 23. 8. 2020 praznoval prvi rojstni dan. Zbor je pod vodstvom Barbare M. v enem letu izvedel kar sedem nastopov. V zboru so ljubiteljice in ljubitelji petja, ki zelo pridno vadijo. Zaustavila jih je le epidemija Covid-19, vendar se ne dajo in takoj, ko so se korona ukrepi nekoliko

zrahljali, začeli z vajami na primerni razdalji po navodilih NIJZ.

Pevke in pevci so prve dni v septembru sklenili, da izkoristijo turistične bone in odpotovali so na letovanje v Dobrno. Tam so dvakrat dnevno pridno vadili in izbrali tudi ime svojega pevskega zbora. Bonaca! Od sedaj bodo nastopali pod imenom MPZ

Bonaca DU Piran. V svoje vrste vabijo še druge starejše ljubitelje petja. Zainteresirani naj se oglasijo v prostorih DU Piran vsak ponedeljek in sredo med 9. in 11. uro. Še na mnoga leta jim želimo, veliko ljubiteljskega petja, prijetnega druženja in nastopov.

Besedilo in foto, Zdravko Taškar

Člani MPZ Bonaca DU Piran

Jazz antologija 20. stoletja Godbe ljubljanskih veteranov

V Atriju ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana
v petek 23. oktobra in 4. decembra 2020 ob 19.00

Nastop Godbe ljubljanskih veteranov v Cankarjevem domu v Ljubljani

Godba ljubljanskih veteranov (GLV) vse bolj postaja stičišče življenjskih zgodb, tudi usod, ki so previharile od mladosti, zrelosti, do mirne, bogate in žlahtne starosti. V GLV je lani zaživela (poleg že osem let »starega« kvarteta klarinetov) še Jazz sekcija GLV. Pobudo zanjo je dal Miha Jazbinšek, pozavnist v orkestru GLV in »spiritus agens« jazz sekcije. Leta 2019 je bil njen najodmevnejši nastop na Glasbenem večeru »Svetovno glasbeno popotovanje« na 19. Festivalu za tretje življenjsko obdobje v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma.

Letošnje leto je Jazz sekcija GLV pripravila cikel koncertov »Jazz antologija 20. stoletja«: 4. septembra je bil v Atriju ZRC SAZU

na Novem trgu v Ljubljani prvi koncert, ki je predstavil kronološko stilno uravnotežen pregled jazz in blues literature vseh treh obdobjih »dixielanda«, »swinga« in »mainstreama«, ki se v zadnjih 100 letih vedno znova pojavljajo kot »Revival« v vedno novih aranžmajih;

drugi koncert v petek 18. septembra 2020 je imel poudarek na zgodnjem obdobju jazz do 1930 leta, ki ga na splošno poznamo kot »Dixieland«, sicer pa tudi kot Blues in New Orleans okoli 1895–1917, Dixieland okoli 1915–1930, Chicago okoli 1920–1925;

tretji koncert v petek 23. oktobra 2020 bo imel poudarek na »hot« obdobju jazz do 1950 leta, ki ga na splošno poznamo kot »Swing«, sicer pa tudi kot Swing okoli 1925–1945, **Bebop** od 1941 do 1942;

četrti koncert v petek 4. decembra 2020 bo imel poudarek na »cool« obdobju jazz od 1951 leta naprej, na splošno poimenovan »**Mainstream**«, ko se prepletajo in zlivajo Cool od okoli 1950, Hard Bob od okoli 1950, Mainstream od srede 1950-tih, Free Jazz od okoli 1955/60, Fusion od okoli 1970 in Jazz Today od okoli 1970.

V GLV smo priča kakovostnemu glasbenemu staranju, ki ga letos uresničujemo pod zahtevnimi higienskimi pogoji in priporočili NIJZ za preprečevanje širjenja obolenja Covid-19, ki kombinirano veljajo »za izvajanje skupinskih kulturnih dejavnosti« in »za kino, gledališče in glasbene umetnosti«. Zato se koncerti izvajajo v zaključenih skupinah povabljenec, tudi Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani.

Godbeniško veteransko gibanje je vedno pomembnejše za glasbenike v tretjem življenjskem obdobju, saj jim omogoča, da nadaljujejo svojo godbeniško pot v okolju, zahtevnosti in letom primernimi programi. V Jazz sekciji GLV sodelujejo tudi akademski glasbeniki, ki s svojimi solističnimi vložki dajejo poseben čar glasbi naše mladosti.

Miha Jazbinšek in Milan Pavliha

ZDUSplus

Brez njih ni športa

Marjan Kržič je čil devetdesetletnik, športnik od mladih nog, s srcem pa zapisan balinarskemu športu, za katerega je navdušil marsikaterega novega člana DU Logatec. Prvo kroglo je zalučal proti balinčku daljnega 20. novembra 1948 v Bregu pri Borovnici, od koder je doma in kjer se je zapisal temu športu.

V Logatcu se je ustalil. Leta 1966 je tu sezidal hišo in pogнал notranjske korenine. Žena mu je zgodaj umrla in od takrat je vdovec. Leta 1993 se je upokojil in se aktivno vključil v delo DU Logatec. Vrsto let je bil predsednik športne sekcije društva, sam pravi, da je bil referent za šport in član številnih balinarskih ekip, ki so nastopale v 2. zvezni balinarski ligi. Predvsem po kraško-notranski regiji, pa tudi drugod, če so jih tja povabili. Upokojensko balinanje se je na logaškem začelo intenzivneje razvijati leta 1976, ko so zgradili novo, sodobno balinišče. Uh, vsi, starejši od 50 let so takrat balinali. Poskušali pa so tudi mladi, ampak njihov interes je bil v drugih športnih zvrsteh.

Ko je na čelo logaških upokojencev prišel Vladislav Puc, sta sklenila, da ustanovita športno društvo Baron, predsednik pa je postal prav naš sogovornik. Imeli so svojo tajnico, blagajničarko, podpredsednika, svoj TRR račun, skratka, bili so pravo športno društvo. Nekoč je bilo športno društveno življenje mnogo bolj živahno, kot pa je danes. Pravi, da se je zbralo tudi do 20 ekip na meddruštvenih turnirjih.

»Enkrat smo jih povabili mi, in smo igrali v Logatcu, drugič pa je bil organizator nekdo drug in smo mi odpotovali tja. Naše področje je segalo od Notranjih gor, Dragomerja, Borovnice, Vrhnike, Loške doline, Rakeka, Bloške planote, Rovt in Idrije.« še doda.

Glede na dejstvo, da je balinarski šport zelo razvit pri naših zahodnih sosedih, me je seveda zanimalo, ali je morda Logatec že tisti kraj, kjer se čuti vpliv pripadnosti temu športu.

»Je, je, je! Balinplaci so skoraj pri vsaki gostilni. Tam, kjer ta šport jemljejo bolj resno, so pa tudi tri ali štiri stezna balinišča.« opiše Marjan. Pravi, da zanimanje za balinanje med upokojenci usiha. Odkar je sam aktiven v DU Logatec, je pomrlo vsaj petnajst ak-

Marjan Kržič pred klubsko vitrino s pokali (veliko je tudi njegovih)

ktivnih članov, novi pa se navdušujejo nad drugimi dejavnostmi in aktivnostmi. Predvsem kolesarjenju.

Do njegovega prihoda v DU Logatec sta bili aktivni le dve sekciji. Balinarska in kolesarska. Potem se je pa športna aktivnost razmahnila na pikado, pohodništvo, rokodelstvo idr. Pohodništvo je bilo med najbolj aktivnimi sekcijami. Vsak teden so pripravili izlet. Enkrat v Žiri, drugič do Hotedrščice, tretjič do Zaplane. No, ampak če se vrnemo k balinanju! Med upokojenci so na tem področju zelo močne balinarske ekipe v Idriji, Postojni, Ilirski Bistrici, Sežani ... skratka na področju, po katerem je potekala Rapalska meja, ki je tudi med našimi ljudmi pustila vpliv italijanizacije v športnem smislu. Marjanu so pred kratkim vstavili že tretji umetni kolk. V levi nogi mu dobro služi že skoraj trideset let, z desno so težave. A te so zanamarljive, če je potrebno pripraviti to ali ono za kako športno srečanje ali turnir. Čeprav ni več na čelu športne sekcije, pa še vedno ostaja neizčrpen vir informacij in nasvetov, po katere radi potrkaajo na njegova vrata tisti, ki nadaljujejo njegovo pionirsko pot logaškega upokojenskega športa.

Marjan, še veliko aktivnih let!

Besedilo in foto, Črt Kanoni

Tradicionalno ribiško tekmovanje

Naša štajerska pokrajina premore res mnogo lepih ribnikov in jezer, ki ponujajo številne užitke v mirnem in lepem okolju, tudi v ribolovu. Mednje vsekakor spadajo rački ribniki, ki predstavljajo enega lepših revirjev za ribolov. Z njimi gospodari Ribiška družina Rače.

Trinajstega v mesecu avgustu se je naredil krasen dan, kot nalašč za ribiško druženje in ribiško tekmovanje. Zato so se ribiči v upanju, da bo to za njih srečen, za ribe pa malo manj srečen dan, zbrali prav za ribnikom v Račah. Tekmovanje v ekipnem in posamičnem ribolovu je za prehodni pokal kluba organiziral Klub upokojenih delavcev Ministrstva za notranje zadeve Maribor. Za ribnik so povabili ljubitelje ribolova iz vrst upokojenih in aktivnih delavcev MNZ oziroma Policije.

Zbralo se je 33 ribičev oziroma 11 ekip. Zbor ribičev se je pričel ob upoštevanju priporočil v zvezi z omejitvijo korona virusa. Jutranje gostoljubje jim je izkazal neumorni predsednik RD Rače Silvo

Koren. Tekmovalcem je zaželel, da izkoristijo svoje ribiško znanje in izkušnje. Zmagovalno ekipo in najboljšega ribiča pa naj določi pošten ribiški boj in ulovljena teža rib. Po napotkih za zdrav, varen in uspešen ribolov so se tekmovalci odpravili na izžrebana štartna mesta.

Kar štiri ure so se »lovili« z ribami. Med tem jih je čuval njihov zavetnik Sveti Nikolaj ter jim prinesel veliko ribiške sreče. Tekma se je ves čas odvijala v športnem duhu, brez zapletov ter v skladu s pravili tekmovanja. **Končni zmagovalec ni bil znan vse do zadnjega tehtanja** in objave končnih rezultatov, kar je prispevalo k tekmovalnosti ribičev do konca. Kot vedno so ribiči tarnali, da ribe niso hotele »prijemati« vab ter navajali številne razloge. A izkušenih ribičev tudi ribe niso ukanile in so jih ulovili več kilogramov.

Ob razglasitvi zmagovalcev je zbrane pozdravil in nagovoril predsednik kluba Mirko Ploj. Zahvalil se je za udeležbo ter čestital zmagovalcem. Za uspešno izvedeno tekmo je zahvalo namenil tudi

članom RD Rače. Poudaril je njihovo prizadevnost za ohranjanje tradicionalnega tekmovanja. Ribičem je zaželel »dober prijem« ter še veliko uspehov na naslednjih tekmovanjih. Skupaj z županom občine Rače-Fram Brankom Ledinekom sta podelila pokale in praktične nagrade. V ekipnem tekmovanju je tretje mesto zasedla ekipa Društva upokoјencev Rače, drugo mesto ekipa Policijskega veteranskega društva Sever Maribor in prvo ekipa kluba. Zmagovalna ekipa je ulovila skupaj kar 74,950 g rib. Zastopali so jo Andrej Voršič, Miran Brumec in Drago Turk. Prehodni pokal je tudi letos ostal v posesti kluba. Za naj ribiča je bil razglašen Andrej Voršič, ki je prejel simbolni pokal. Ulovil je kar 28,200 g rib, med njimi tudi krpa težkega 3,5 kg. Naj ribič je ob tem povedal, da je že 12 let ribič in hudomušno dodal, da ni običajno, da bi slavil kot naj ribič, ni pa niti prvič. Velikokrat je že osvojil prvo mesto, je bil pa velikokrat tudi zadnji. »Takšna je pač ribiška sreča,« je v stilu pravega ribiča zaključil svojo predstavitev naj ribič Andrej. Zbrane je nagovoril tudi župan Občine Rače-Fram Branko Ledinek, ki se je zahvalil za odlično organizacijo ter izvedbo tekmovanja v teh »težkih časih«, ki jih prinaša Covid-19. V prepričanju, da se je organizator izkazal v svoji gostoljubnosti, je vsem čestital za dosežene rezultate ter jim tudi v prihodnje zaželel dober prijem!

Prijeten sončen dan so zbrani zaključili v senci, s pogledom na čudovito okolje Račkih ribnikov. Ob tem so se zavedli, kako po-

Najboljši udeleženci tekmovanja

membno je neposredno srečevanje in druženje ljudi, čeprav na socialni distanci. Videti stanovske kolege v živo in slišati njihov glas je pač največ, kar človek kot socialno bitje potrebuje prav vsak dan. Zato so se razšli v želji in upanju, da se čimprej spet snidejo.

Besedilo in foto, Mirko Ploj

Nova športna panoga v Društvu upokoјencev Hajdina

Dvorana Društva upokoјencev Hajdina, nekoč prosvetna dvorana pri cerkvi, je doslej služila kulturnim dogodkom, zadnje čase tudi vajam folklorne sekcije pri KPD Stane Petrovič Hajdina, v zimskem času pa tudi Šoli zdravja Zgornja Hajdina pri lipi, za jutranjo telovadbo. Sredi poletnega obdobja »Covida,« pa je vodstvo društva sklenilo, da bodo športne vrste razširili in pohodnikom, planincem, kolesarjem ter igralcem pikada priključili še moško in žensko ekipo, ki bosta trenirali in tekmovali v kegljanju z visečo kroglo, na t.i. ruskem kegljišču.

Po izjavi predsednice društva **Anice Drevenšek** so začeli trenirati najprej na prostem, na igrišču pri lipi na Zg. Hajdini. Udeležili so se tudi že nekaj turnirjev, sedaj pa je prišla vrsta na njih, da tudi sami povabijo v goste športne kolege iz društev: **Cirkovce, Kidričevno, Lovrenc na Dr. polju, Majšperk, Ptujška Gora in Žetale.** Zato so dvorano preuredili tako, da sta nastali dve kegljišči, ki pa se lahko po potrebi odstranita.

Po le nekaj uvajalnih treningih sta se na turnirju v četrtek, 27. avgusta za DU Hajdina pomerili ekipa moških v sestavi Slavko Burjan, Franc Cartl, Franc Drevenšek, Alojz Horvat, Zlatko Kondrič, Stanislav Požgan in Bojan Terlep, ter ženska ekipa, v kateri so bile Marija Žunkovič, Marjana Pignar, Dragica Cestnik, Irena Gojčič, Anica Drevenšek, Silva Purgaj in Marta Sitar (v takem zaporedju stojijo na fotografiji ob županu).

Kot gostitelji so Hajdinčani dali prednost ostalim ekipam, zavedajoč se reka: »Ni važno zmagati, važno je množično sodelovati«. Med moškimi je zmagala ekipa Lovrenca v postavi: Janez Zafošnik, Josip Kokot, Josip Kovačič, Franc Kovačič, Jože Vidovič, Franc Kirbiš in Slavko Sambolec, pred Majšperkom in Ptujško Goro. Za žensko zmagovalno ekipo Lovrenca so kegljale: Frančka Kovačič,

Župan Občine Hajdina mag. Stanislav Glažar je uradno predal kegljišče svojemu namenu in z žensko ekipo Hajdinčank opravil prvi met krogle.

Marta Murko, Dragica Bavdek, Lizika Kovačič, Milica Sagadin, Kristina Reich, Ana Snedec in Erika Vidovič. Drugo in tretje mesto sta zasedli ekipi Cirkovc in Ptujške Gore.

Korona je množičnost sicer omejila, a druženje v primerni razdalji je potekalo tako, da so sklenili, da se kmalu spet srečajo, saj so pred njimi še tri tekmovalna kola do zaključnega turnirja, ki bo v Majšperku. Vsi, ki bi želeli nekaj svojega prostega časa posvetiti kegljanju, ste vabljeni na Hajdino ob torkih in četrkih od 18.00 - 20.00 ure. Dokler bo vreme dopuščalo, bodo treningi na igrišču pri lipi na Zg. Hajdini, potem pa v dvorani.

Besedilo in foto, Silvestra Brodnjak

Tarok turnirji

Postojnsko ŠD Epic nadaljuje s tarok turnirji tradicionalnega 15. klubskega prvenstva. Tokrat je nastopilo osem igralcev. Prvič letos je zmago slavil Slavko Milavec iz Studenega, ki je edini zmagal v obeh krogih. Do zdaj so zmagovali: trikrat Humar, dvakrat Markič; eno zmago in osvojitev štirih točk pa so dosegli:

Progar, Bajčeva in Humar. Po 11. krogu vodi Simona Bajc, ki je zbrala 43 točk. Sledijo Semenič, Humar, Milavec in Likar. Dvanajsti krog so odigrali 15. septembra, o rezultatih pa bomo poročali v oktobrski številki revije.

ŠD Epic

Laktiranje, inovacija Covid-19

Vse kaže, da se še kmalu ne bomo in ne brez posledic, izvili iz psihoze in primeža strašljive nove dobe s prisotnostjo nove virusne bolezni. Zarezala se je v vse pore našega življenja, v delo, odnose, v osebna razmerja, družabnost. Celo spreminja kult pietete do obolelih, umrljivosti in minljivost. V rutini doživljanja za svoje ostaja povečana »pogubnost« enako hud napad na čustva, trpljenje in preživljanje trenutkov od zaznave okužbe in možnosti obolenja, do težkega obdobja prebolevanja in strahu pred najhujšim. Ker pa uradni predstavnik in »zvočnik« strokovnega telesa NIJZ ter oblasti tako mehansko, ne čustveno tolče v javnost o razmerah, ukrepih in potrebnih, neizprosni ravnanjih, so čustva državljanov, zdravih in obolelih že v veliki meri postala rutinsko sprejemanje in dojemanje teže posledic obolenj in epidemije. Zdravnika, psihologa, socialne delavke, bolniškega osebja idr. ni nikoli slišati, da bi tako neizprosno bičali ljudi z novicami, ravnanji in ukrepi, kot le ta, z najvišjega nivoja vlade postavljeni in proslavljeni govorec »K«, koronavirusnik.

A so v času dojemanja te hude nadloge, pogosto pogubne bolezni, prišle v družbi do izraza v socialnih in fizičnih stikih tudi spremenjene navade. Objemanje, zelo razpaseno rutinsko poljubljanje, celo govorjenje »v ksiht« iz neposredne bližine, je izgubilo intenzivnost, skoraj je izginilo iz ljudske folklorne. Rokovanje, no, ta lep ljudski običaj, ki je bil tako v zasebnem, še bolj pa v poslovnem in običajnem kontaktu poleg vljudnostnih besednih pozdravov, s kombinacijami poljubov in trepljanja po plečih, pa je naenkrat postala prava zadrega. Kako to narediti brez rokavic, pristno, a

še vedno spoštljivo, če je doktrina stikov ogrožena s pretnjo prenosa korona virusa?! No, so se kaj kmalu domislili »kravatarji« iz visoke družbe, da je dotik obeh ali več partnerjev biznisa, gospodarstva, novih znancev ter mogočnejšev z lakti, po možnosti oblečenimi v suknjiče ali vsaj dolgo-srajčne rokave. Stopiti je treba le bočno eden do drugega in »klik«, pa je pozdrav in spoštovanje opravljeno na korona ravni dovolj dostojno, da se lahko pričnejo verbalni stik, srečanje in vodeni pogovori. Kako smešno, neokusno, nerodno je vse to, vedo povedati tako laiki kot strokovnjaki za telesno govorico in bonton. Ti se večinoma nagibajo s pozdravom iz varne razdalje s pogledi, mimiko obraza, prijaznim priklonom in izrečenimi besedami spoštovanja in dobrodošlice. O intimnejših stikih pa to razmišljanje ne govori, saj je človeška iznajdljivost neizmerna in svoboda še vedno v domeni pametnega ravnanja, ki ga ponuja zdravstvena stroka. Rad te imam, spoštujem in zelo te cenim ... le, če ostaneš v varni razdalji brez nevarnosti prenosa virusa!

Jože Miklavc

Laktiranje na parlamentarni ravni

Laktiranje na meddržavni ravni

Romana Tomc SDS / ELS

Spoštovane bralke in bralci revije ZDUSPlus!

V Evropskem parlamentu je v preteklem tednu potekalo septembrsko plenarno zasedanje, prvo po poletnem premoru. Ko smo že mislili, da bomo morali potovati v Strasbourg, se je zaradi slabše epidemiološke situacije v Franciji predsednik Parlamenta, Italijan David Sassoli, odločil, da ostanemo v Bruslju. In prav je tako. Tisoče poslancev, svetovalcev in drugega osebja, ki med vsakim plenarnim zasedanjem potuje iz ene države v drugo, bi bila v teh rizičnih časih zares slaba ideja.

Pa ne samo da v Bruslju ostanemo tokrat, po mojem mnenju, ki ga z menoj deli tudi precej kolegov evropskih poslancev, bi lahko plenarna zasedanja potekala v Bruslju tudi v prihodnje. Gre za pobudo »Single seat« (en sedež), ki jo sama podpiram že od vsega začetka. Kot ime samo pove, bi imeli le en kraj delovanja parlamenta. To pomeni konec vsakomesečnih potovanj v Strasbourg, s čimer bi prihranili precej denarja in časa. Sliši se lepo, vendar takoj naletimo na oviro, ki to idejo blokira. V ustanovnih pogodbah Unije je namreč zapisano, da najmanj 12 plenarnih zasedanj na leto poteka v Strasbourg. Pogodbe se lahko spreminjajo le s soglasjem vseh držav članic. Po pričakovanjih Francija s podporo nekaterih drugih držav predlogu glasno nasprotuje. Jasno je, da gre v ozadju za trgovino in interese. Morda pa tudi ta situacija s korona krizo vendarle prinese premik.

Ena od glavnih točk septembrskega plenarnega zasedanja je bil nagovor predsednice Evropske komisije, Ursule von der Leyen, ki po prvem letu mandata poroča o stanju v Uniji. Tradicionalni letni govor predsednika Evropske komisije razkrije načrte in izzive, na katerih bo Komisija delala v naslednjih mesecih. Prvo leto predsedovanja za prvo žensko predsednico Evropske komisije ni bilo lahko. Korona kriza je presenetila in vplivala na to, da so bili vsi ostali načrti potisnjeni ob stran. Prav v tem času potekajo zadnja pogajanja glede novega večletnega finančnega načrta, s katerim bo državam članicam na voljo zelo veliko denarja za soočanje s prihajajočimi izzivi. Za financiranje okrevanja evropskega gospodarstva in blažitev socialnih posledic bomo uporabili vsa razpoložljiva sredstva, ki so že na voljo, v načrtu so tudi povsem novi viri, kot npr. digitalni davek, ki bi ga plačevale velike korporacije, poleg tega pa se bo Evropska komisija tudi dodatno zadolžila. Vse te načrte morajo potrditi tudi države članice. Časa je malo, najkasneje do konca leta morajo biti vsi dogovori potrjeni.

Ne glede na nove razmere pa ne moremo mimo vsebin, ki predstavljajo velik izziv za Evropo v prihodnjih letih. Ena izmed njih je demografija. Kako bomo reševali izzive povezane s staranjem prebivalstva v povezavi z naraščajočimi stroški za zdravstveno oskrbo, je tudi osrednje področje mojega dela. Vesela sem, da je tudi Evropska komisija demografijo postavila kot eno izmed prioritet svojega dela. Vse pomanjkljivosti, ki jih imamo v naših sistemih zaposlovanja in upokojevanja, zdravstvenih in socialnih

sistemih, so prišle na dan v preteklih mesecih. Komisarka Dubravka Šuica, ki je zadolžena za to področje, je na Odboru za zaposlovanje obljubila, da se bo še posebej trudila za območja v Evropi, ki imajo z demografijo največ problemov. Sicer sama menim, da jih ima celotna Evropa, a držim jo za besedo.

Tudi Slovenija se bo morala čimprej soočiti s problemom demografije. Aktualna vlada je že pričela s sprejemanjem nekaterih sistemskih ukrepov, ki so prej dolga leta čakali v predalih na ministrstvih. Eden od teh je tudi težko pričakovani Zakon o dolgotrajni oskrbi, ki je trenutno v pripravi na Ministrstvu za zdravje. V javnih predstavitvah so odgovorni že predstavili, kakšna je njihova vizija dolgotrajne oskrbe naših starostnikov in veseli me, da bodo veliko ukrepov namenili oskrbi na domu. Kje drugje se starostnik počuti bolje kot v zavetju svojega doma? Za vse tiste, ki doma ne morajo ostati, je seveda potrebno zagotoviti ustrezno institucionalno varstvo. Tistim, ki bodo raje ostali doma, mora država nuditi vse potrebne storitve, tako oskrbe, zdravstvenih storitev, kot socialnih stikov, da je njegovo bivanje doma varno in prijetno. Kot edina od držav Evropske unije, ki tega področja še nima sistemsko urejenega, je Slovenija končno na poti, da svojim starostnikom ponudi starost, kakršno si zaslužijo.

Romana Tomc, poslanka Evropske ljudske stranke v Evropskem parlamentu (SDS/ELS)

Vila Teslova vabi v naše glavno mesto

V centru Ljubljane na Teslovi ulici se nahaja meščanska vila, zgrajena leta 1936, ki jo je zasnoval priznani hrvaški arhitekt, Lev Kalda. V hiši je vrsto let živela družina Papež, lastnik pa je bil zdravnik, dr. Milan Papež, ki je opravljal zdravniško službo v rudniku živega srebra v Idriji. Po smrti vseh članov družine sta hišo podedovala Tilen in Irenka Erjavec, ki sta oddajala stanovanja v dolgoročni namen. Vilo je imela 10 let v najemu Ambasada Ukrajine, po izteku pogodbe pa je veleposlaništvo zamenjalo lokacijo.

Zaradi gospodarske krize je Tilen Erjavec ostal brez redne zaposlitve, otroci pa smo po končanem študiju imeli težave z iskanjem zaposlitve. Prišli smo na idejo, da oddajamo enote kratkoročno, ter si tako ustvarimo svoja delovna mesta.

Cilj je bil zastavljen, vendar pot do odprtja ni bila lahka. Morali smo prenoviti celotno stavbo v manjše apartmaje in sobe, urediti kopalnice in zunanjo enoto v zajtrkovalnico. Za vse nas je to predstavljalo velik finančni zalogaj, zato smo večino gradbenih in fizičnih del opravljali sami. Med prenovo sta Tilen in hčerka Neža prišla do ideje, kako bi naredili naš mali hotel **poseben**. Ker je Neža Erjavec sa-

mouka slikarka, se je odločila popestriti stene v sobah s stensko poslikavo in tako ustvariti v sobi posebno doživetje, dodaten razgled. Začelo se je z enim od najlepših slovenskih motivov, **Logarsko dolino**. Zaradi navdušenja in pozitivnih odzivov se je slikanje nadaljevalo v vsako enoto, za kar smo potrebovali celi dve leti. **Za oddajo smo uredili 4 sobe in 15 apartmajev**. Vsaka soba ima svojo unikatno stensko poslikavo in ime po najznamenitejših slovenskih krajih. Tako lahko našim in tujim gostom, ki obišejo Ljubljano, predstavimo in opišemo tudi druge slovenske kraje.

Pred štirimi leti smo ustanovili **družinsko podjetje Vila Teslova d.o.o.** Direktorica je Ana Erjavec, ki je diplomirana profesorica geografije, španščine in književnosti. V domačem vzdušju in s prijetnim odnosom smo začeli sprejemati prve goste in veliko se jih redno vrača k nam. Navdušeni so že nad samo zgradbo, katero smo v veliki meri ohranili v prvotni zasnovi. V večini enot je ohranjen še originalen parket, starinska – dvokrilna okna in visok strop.

Ponujamo tudi bogat samopostrežni zajtrk, kavarno, možnost najema prostora za piknike in drugačna zasebna druženja.

V Sloveniji beležimo velik naval na obalna mesta pa tudi Bohinj in Bled ne izostajata, **za obisk prestolnice Slovenije pa se ne odloči veliko ljudi, zato bi radi poudarili pomembnost poznavanja našega glavnega mesta.** Ljubljana je odlično mesto da ga vse generacije spoznava s kolesi, oblikovane so štiri tematske poti za odkrivanje Ljubljanice in zelenih delov našega mesta.

V centru Ljubljane lahko uživate v arhitekturnih mojstrovinah Jožeta Plečnika, obiščete Mestni muzej, Narodno galerijo ali pa se sprehodite po slikovitem nabrežju polnem ljubkih kavarn in restavracij, ki ponujajo izvrstne slovenske in tuje jedi. Obvezna postojanka je tudi obisk Ljubljanskega gradu ter fotografiranje na Zmajskem mostu.

Vsi apartmaji so edinstveno zasnovani in vključujejo lesena tla, manjšo kuhinjo s hladilnikom in mikrovalovno pečico, TV z ravnim zaslonom in lastno kopalnico s prho. Zasebne sobe nudijo skupno kopalnico, električni grelnik za vodo in pogled na mesto.

Brezplačno parkiranje, brezplačen WiFi, hišni ljubljenci so dovoljeni, družinske sobe, sobe za nekadilce, oprema za pripravo čaja/kave v vseh sobah.

Primerno za pare – za bivanje dveh oseb so storitve prejele oceno 8,7.

Kontakt: Teslova ulica 23, 1000 Ljubljana, telefon 040 550 786

Ponudba: Izlet v prestolnico Ljubljano

11.00 Prihod in namestitev po sobah

11.30 Pozni zajtrk v Vili Teslova

Ponujamo "Brunch", torej pozni zajtrk. Na voljo je samopostrežni bufet ki vsebuje: umešana jajca, jajca na oko po naročilu, kuhana jajca, hrenovke, različne vrste salam in sirov, mediteranska solata, palačinke navadne, vanilijeve palačinke, različne marmelade, nutella, med, maslo, sveže pečeni rogljički, zelenjava, sadna solata, topli napitki, sok ipd.

12.30 Ogled Plečnikove hiše

Ogled hiše, kjer je arhitekt Jože Plečnik živel in ustvarjal od leta 1921 do svoje smrti in kjer se je porajala Plečnikova Ljubljana. Ogled stalne razstave Plečnik o arhitektozem življenju in delu, vedno zanimive občasne razstave o njegovem ustvarjanju in Plečnikovo originalno ohranjeno domovanje, edinstven biser slovenske arhitekture.

14.00 Vodni ogled stare Ljubljane

Z vodnikom se peš odpravite na odkrivanje starega mestnega jedra Ljubljane, kjer z ogledom vseh glavnih znamenitosti spoznate njeno zgodovino, umetnost, arhitekturo ter način življenja v Ljubljani nekoč in danes.

Z vodnikom se podate peš na ogled starega mestnega jedra, kjer spoznate zgodovino in zgodbe vseh večjih ljubljanskih znamenitosti – od Prešernovega trga, ki ga najbolj zaznamujeta Frančiškanska cerkev in povezanost s Tromostovjem, do Plečnikovih tržnic s Stolnico, od Mestne hiše z Robbovim vodnjakom preko Čevljarskega mostu in mimo osrednje Narodne in univerzitetne knjižnice do Križank in nato do Kongresnega trga. Trajanje: 2 uri

19.00 Večerja v gostilni Julči

Gostila Julči z dolgoletno tradicijo ponuja bogato izbiro jedi. Za večerjo se pripravi juha, mesne plošče za 4 osebe s prilogo in pijača.

7.30 - 9.00 Zajtrk v Vili Teslova

Cena:

Do 10 oseb, 60 €/osebo, vključeni vsi stroški.
 Od 10 - 20 oseb, 55 €/osebo, vključeni vsi stroški.
 Nad 20 oseb, 50 €/osebo, vključeni vsi stroški.
 Individualni obisk oziroma nočitev z zajtrkom, cena 50 eur za dvoposteljni apartma.

Edi Sever (1952–2020)

Edi Sever je odšel na pot brez vrnitve nekega toplega avgustovskega dne, medtem ko je čakal na poseg na srcu. Njegov nepričakovani odhod je užalostil družino, njegove sodelavce in prijatelje pri Zvezi društev upokojencev Slovenije, pri pokrajinski zvezi in v njegovi ljubljani Zgornji Kungoti pri Mariboru.

Pred dvema letoma je bil izvoljen za predsednika Zgornjepodravske pokrajinske zveze DU Maribor. Po izvolitvi je povedal: »Kar nekaj pomembnih nalog je pred nami, zato si želim, da bi delo nadaljevali s takšnim zagonom kot doslej. Med pomembnejšimi projekti so program Starejši za starejše, športne in kulturne aktivnosti, glavna povezovalna vez naših članov pa je druženje. Prizadeval si bom, da postanejo v lokalnih okoljih naša društva bolj prepoznavna v družbenem in odgovornem smislu. Saj, ne nazadnje, smo člani krajani, ki smo dolgo aktivno ustvarjali in aktivni želimo ostati čim dlje tudi v prihodnje.«

Takšen je bil Edi Sever. Poln zamisli, ustvarjalne energije, gonilna sila v svojem lokalnem okolju. Z njegovim prizadevanjem je v Zgornji Kungoti zaživela Hiša

vseh generacij, stičišče druženja mladih in manj mladih, obiskovalci tamkajšnjih dogodkov prihajajo tudi iz širšega okolja. Volje do aktivnega delovanja mu ni vzelo niti vdovstvo pred šestimi leti. Nasprotno, še bolj se je vključil v tok življenja, tudi na področju prostovoljstva, »saj smo upokojenci prav vsi prostovoljci v svojih družinah,« je rad dejal v šali. Velike potenciale je videl v programu Starejši za starejše in Sobivanje, ustvarjanje primerne bivalne-

ga okolja za starejše. Veliko je pričakoval od gradnje varovanih stanovanj v Mariboru, saj je v takšnem stanovanju načrtoval preživeti svoja zadnja leta. Toda idej je imel še celo vrsto, med zanj pomembnejšimi je bil projekt gradnje apartmajskega naselja v Zgornji Kungoti kot pilotnega projekta po vzoru švedske izkušnje.

Društvu upokojencev Zgornja Kungota se je Edi Sever pridružil leta 2012, od leta 2015 je bil tudi njegov predsednik. V svojem lokalnem okolju je bil ne samo zelo aktiven, ampak tudi prepoznaven. Bil je član upravnega odbora ZDUS, njegova odlika je bila sposobnost povezovanja in motiviranja. Šolal se je na Fakulteti za pomorstvo in promet in služboval na Slovenskih železnica. Ko je prevzel vodenje Zgornjepodravske pokrajinske zveze DU Maribor, ki povezuje 65 društev z okoli 22.000 člani, si je kot prvo nalogo zadal prav navezovanje stikov in sodelovanje posameznih društev z lokalnimi skupnostmi in z ZDUS.

*Nekje v tebi je bila bol,
a si zamahnil z roko,
češ, zmagal bom.*

A ni bilo tako ...

Edi, pogrešali te bomo!

100-letna Valerija Klemenc ima rada življenje

V ponedeljek, 13. julija, so na Društvu upokojencev Kamnik praznovali lep dogodek, saj je njihova članica Valerija Klemenc slavila 100. rojstni dan. Čestitkam in dobrim željam sta se poleg predsednika Društva upokojencev Kamnik Vinka Polaka pridružila še župan Občine Kamnik Matej Slapar s »košarico zdravja« in predstavnik Zveze združenj borcev za vrednote NOB Kamnik Emil Grzinčič.

Slavljenka ima, kot so zapisali njeni bližnji, še vedno rada življenje. Sama v svojem stanovanju skrbi zase. Vsak dan si skuha kosilo, kuha pa tudi sokove in marmelade, peče pecivo, bere, šiva, kvačka in gleda televizijo. Rojena je bila v Raki pri Krškem. Prihaja iz družine, ki je imela veliko kmetijo, oče pa je kmetijske pridelke in živino običajno pro-

dajal na sejmu in potem tam kupil tisto, kar mu je naročila mama. Takoj, ko je Valerija oziroma Valči, kot jo kličejo domači, malo

zrasla, je mami iz potoka nosila pitno vodo. Na glavi je imela iz blaga narejen okrogel svitek, na katerem je nosila škaf, poln vode. Leta 1941 so jih okupatorji izselili v Nemčijo na prisilno delo. Tam so stanovali v taborišču. Domov so se vrnili, kot se gospa Valerija natančno spominja, 13. julija 1945.

Svojega bodočega moža je spoznala prav na prisilnem delu v Nemčiji. V zakonu sta se jima rodila dva otroka, Miro in Tatjana, danes pa ima štiri vnuke in štiri pravnuke. Delala je v tovarni Svit in se upokojila leta 1975. Kot pravi, so za njeno visoko starost pomembni dobra genetika, življenjski slog in sreča.

Po besedilu, objavljenem na spletni strani Tednik Občine Kamnik, z dovoljenjem povzela Slavica Bučan, foto Lea Logar, Občina Kamnik

Dnevi
medgeneracijskega
sožitja

ZDUS
zveza društev upokojencev slovenije

Me
KoS
MEDGENERACIJSKA
KOALICIJA
SLOVENIJE

Prvi Evropski dan oskrbovalcev 6. oktober

Po zadnjih ocenah v Evropski uniji 80 % dolgotrajne oskrbe ljudem s kroničnimi boleznimi, invalidnostmi ali drugimi dolgotrajnejšimi potrebami po oskrbi, zagotavljajo neformalni oskrbovalci. Sorodniki, prijatelji, sosedje ali prostovoljci.

V Sloveniji natančnih podatkov o številu oskrbovalcev nimamo. Po zadnjih dostopnih podatkih OECD (2017) je bilo v Sloveniji kar 14 % neformalnih oskrbovalcev v starostni skupini 50 let in več. Ne preseneča podatek, da je med njimi kar 64 % žensk. Po naših podatkih zbranih v programu Starejši za starejše je pri nas precej takih oseb, starih nad 65 let, ki potrebujejo pomoč. Neformalni oskrbovalci pogosto oskrbujejo nekoga brez kakršnega koli plačila in ob minimalni podpori. Kot taki so bistven del v organizaciji in zagotavljanju zdravstvenih in socialnih oskrbovalnih storitev. Brez naporov neformalnih oskrbovalcev, sistemi oskrbe ne bi bili vzdržni, zato pozivamo k priznanju njihovega tako ekonomskega kot družbenega prispevka. Skrb za drago osebo je lahko vir osebnega in čustvenega zadovoljstva, ima pa lahko tudi številne izizvalne posledice za same negovalce: lahko vpliva na njihovo fizično in duševno zdravje, socialno udeležbo in vključenost, finančno stanje in udeležbo na trgu dela. Za mlade oskrbovalce negativno vpliva na njihovo formalno izobrazbo, osebni in socialni razvoj ter možnosti zaposlitve v poznejših letih. Trenutni izbruh pandemije COVID-19 ni samo zaostril izzivov, s katerimi se soočajo neformalni oskrbovalci, temveč tudi poudarja bistveno naravo neformalne oskrbe, saj so milijoni ljudi v Sloveniji in po vsej EU dejansko postali neplačani oskrbovalci svojih najdražjih v zadnjih mesecih. Uvedeni ukrepi samoizolacije so še poslabšali njihovo osamitev, povzročili stisko in ustvarili zahtevne domače razmere. Ti ukrepi bodo še naprej močno vplivali na oskrbovalce

EUROPEAN
CARERS
DAY - 06 OCT.

in njihove družine kot na prebivalstvo na splošno. Skrajni čas je, da v ospredje postavimo neverjeten prispevek neformalnih oskrbovalcev po Evropi, osvetlimo njihov položaj in odgovorimo na njihove potrebe. Zato **Eurocarers** (Evropska organizacija, ki dela z in za neformalne negovalce), katere članica je tudi Zveza društev upokojencev Slovenije, 6. oktobra uvaja prvi Evropski dan oskrbovalcev. Ta, prva izdaja Evropskega dneva oskrbovalcev prinaša preprosto, a močno sporočilo, ki zajema tako vlogo oskrbovalcev kot njihovo potrebo po podpori: **Družba enostavno ne zmore brez oskrbovalcev, zato je njihove potrebe potrebno nasloviti na vseh področjih, ki jih zadevajo.**

Dijana Lukić

Obvestilo vodstva in Uredništva ZDUSPlus

Vodstvo ZDUS poziva vse starejše prebivalce Slovenije, naj ne nasedajo lažnim akviziterjem, ki od vrat do vrat ponujajo in prodajajo razne izdelke za preprečevanje nalezljive bolezni Covid – 19.

Med temi izdelki so največkrat razna **prehranska dopolnila, posebne blazine in odeje, majice, čepice, zaščitne kreme** in še kaj.

Starejše, zlasti tiste, ki živijo sami opozarjamo, da so predvsem starejši **lahka tarča gostobesednih goljufov**, ki s spretnostjo in prepričljivostjo prepričajo k nakupu ponujenih izdelkov. Če ste v kakršnih koli dvomih, se posvetujte z našimi prostovoljkami in prostovoljci, še najbolj enostavno pa je, da ne odpirate vrat tistim osebam, ki jih osebno ne poznate.

ZAVAROVANJE SPECIALISTI SENIOR

Hitra in enostavna pot do specialista
v primeru nezgode in bolezni.

Zavarovanje vam brez čakalnih vrst
omogoča:

- preglede pri določenih specialistih,
- dostop do diagnostičnih ali terapevtskih postopkov in
- dostop do protibolečinskih terapij v primeru nezgode.

Mesečna premija
že od 5,59 EUR*
dalje.

* Mesečna premija pri paketu
A – Specialisti Nezgoda.

080 20 60
vzajemna.si

**VARUH
ZDRAVJA**
VZAJEMNA